

GÖTEBORGS UNIVERSITET

PISA i Nyhetsmedier

En kvantitativ studie av OECDs PISA-undersökning i svensk tryckt press

Henrik Almqvist

Inriktning/specialisering LAU395

Handledare: Gabriella Sandstig

Examinator: Folke Johansson

Rapportnummer: VT14-2490-02

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: PISA i Nyhetsmedier - En kvantitativ studie av OECDs PISA-undersökning i svensk tryckt press

Författare: Henrik Almqvist

Termin och år: VT 2014

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Gabriella Sandstig

Examinator: Folke Johansson

Rapportnummer: VT14-2490-02

Nyckelord: OECD, PISA, Medier, Negativitet, Gestaltning

Sammanfattning: Studiens syfte är att undersöka ifall omfattningen och karaktären av mediers rapportering om OECDs PISA-undersökning påverkas av logik för nyhetsvärdering och artikelframställning, och om denna framställning påverkar politikernas reaktioner i medier. Huvudsakliga utgångspunkter är att en nyhetshändelses negativitet påverkar antalet artiklar och artikelframställning i tryckta nyhetsmedier och att gestaltning av nyhetshändelser påverkar hur människor uppfattar och tolkar innehållet. Jag har gjort en trendanalys där Sveriges PISA-resultat över tid har jämförts med antal nyhetsartiklar som innehåller PISA-undersökningen, och en jämförande kvantitativ innehållsanalys av artiklar som publicerats under perioden för PISA-2009 rapporten och PISA-2012 rapporten har gjorts för att jämföra skillnader i vinkling, gestaltning och politiska reaktioner mellan perioderna. Trendanalysen har baserats på 22 olika tryckta nyhetsmedier och innehållsanalysens urval har begränsats till de fyra största morgontidningarna och de fyra största kvällstidningarna. Resultaten visar att negativitet påverkar nyhetsurvalet i studiens medier då sämre resultat i PISA efterföljs av större nyhetsartiklar. Jag har inte funnit stöd för att mediernas gestaltning av PISA påverkar politiska aktörer. Jag har funnit intressanta fingervisningar om att ökningen av nyhetshändelsens negativitet kan leda till att andelen neutrala artiklar om denna nyhetshändelse ökar, då relationen mellan andel opinionsbildande artiklar och nyhetsartiklar förändras vid större nyhetsvärde. Studien visar också vilken föränderlighet som existerar i PISA-bevakningen över tid ur ett kvantitativt perspektiv, vilket gör det än mer intressant att göra jämförande kvalitativa studier på reaktionerna efter olika PISA-omgångar. PISA som institution är idag en faktor som påverkar styrningen av svensk skola. Resultaten i den här studien visar att mediernas hantering av PISA påverkas av mediernas logik för nyhetsvärdering och artikelframställning, vilket innebär att studier av hur PISA påverkar svensk skolpolicy inte kan förstås utan att ta med medierna i beräkningen, då medierna är en viktig arena för meningsskapande av det offentliga samtalet.

Förord:

Under arbetet med denna uppsats har jag inte minst fått lära mig att ”analysen är det första ledet i att ro hem den centrala hypotesen”, jag tackar min handledare Gabriella Sandstig för denna och andra insikter inom kommunikationsvetenskaplig metod.

Vad jag rott hem får varje läsare bedöma, under uppsatsfärden har det stundom rots på grund, stundom rots genom rogivande näckrosvatten och stundom rots så årtullarna glöda. Om PISA-undersökningen ger någon arbetsro för lärarna i den svenska skolan får tiden utvisa, min fördjupning på området har gett mig betydligt bredare inblick i detta fenomen som av erfarenheter är något som diskuteras i korridorerna på varje skola i landet.

Henrik Almqvist
2014-05-20

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. PISA-undersökningen	4
3. Syfte och Frågeställningar	7
4. Tidigare forskning	8
4.1. PISA i nationell policy	8
4.2. Genomslag av PISA i media internationellt	9
4.3. Negativitet och ansvarsutkrävande	9
5. Teori	11
5.1. Politisk kommunikation	11
5.2. Gestaltningsteori	11
5.3. Nyhetsvärderingsteori	12
5.4. Negativitet och Negativity bias	13
6. Design, metod och material	15
6.1. Forskningsdesign	15
6.2. Frågeställning 1	15
6.2.1. Samband och omfattning	15
6.2.2. Urval och Avgränsning	15
6.2.3. Validitet och reliabilitet	16
6.3. Frågeställning 2 och 3	16
6.3.1. Negativity Bias och Gestaltning	16
6.3.2. Urval och Avgränsningar	17
6.3.3. Variabler för analys	19
6.3.4. Kriterier för slutsatsdragning	20
6.3.5. Validitet och reliabilitet	21
6.4. Etik	21
7. Resultat och Analys	22
7.1. Frågeställning 1: Negativitet	22
7.1.1 Negativitet och omfattning av artiklar	22
7.1.2 Internationell jämförelse	23
7.2. Frågeställning 2: Negativity Bias	25
7.3. Frågeställning 3: Gestaltning	27
8. Avslutande diskussion	33
8.1. Åter till syfte och samhällsproblem	33
8.2. Vidare forskning	33
Litteraturförteckning	35

Figurförteckning

Figur 1 Sveriges resultat i PISA-undersökningarna 2000-2012	4
Figur 2. Schema Gestaltungsprocesser	12
Figur 3. Nyhetsvärderingskriterier	13
Figur 4 Medieurval F2 och F3	18
Figur 5 Sveriges Resultat i PISA-undersökningen (index) i jämförelse med antal publicerade nyhetsartiklar 2000-2012 (antal)	22
Figur 6 Publicerade artiklar månadstrend 2001-2014 (antal)	23
Figur 7. Vinkling av artikelrubrik, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	25
Figur 8 Vinkling av artikeltext, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	26
Figur 9 Gestaltning av politik, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	28
Figur 10 Ansvarsutkrävande i artiklar, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	28
Figur 11 Kommentar från politiker, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	29
Figur 12 Genre, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	31
Figur 13 Artiklarnas förhållande till PISA, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014	32

Appendix

Appendix 1 Förteckning över tryckt press (F1)	38
Appendix 2 Kodschema Innehållsanalys	39

1. Inledning

PISA (Programme for International Student Assessment) är ett begrepp som har etablerat sig i den svenska skolan. OECDs (Organisation for Economic Co-operation and Development) internationella jämförelser av femtonåringars kunskaper har blivit ett politiskt slagträ i många länder (Takayama, 2008, Ertl, 2006, Grek, 2009), så även i Sverige (Pettersson, 2008). När PISA-rapporten för 2012 års jämförelse presenterades i december 2013 lät inte heller kommentarerna vänta. På debatt-sidorna i Göteborgs Posten 2013-12-07 kunde man läsa följande två artikelrubriker jämte varandra: ”Björklunds skolpolitik dömd att misslyckas” och ”Spiken i kistan för (s)kolpolitiken”, två synnerligen skilda tolkningar av samma nyhetshändelse, vilket visar att det sker en kamp om definitions-makt över PISA-resultatets betydelse i medier, något som beskrivs av Pettersson (2008) från tidigare års PISA-resultat.

Samtidigt befinner sig nyhetsmedier i en värld där de ständigt konkurrerar om uppmärksamhet i en tid av överflöd av information. Händelser behöver sticka ut för att passera nyhetsredaktionernas utgallring av potentiella nyheter (Campbell, 2004). När medieaktörer själva varnar för att debatten är överdriven i förhållande till ursprungshändelsen med artiklar som ”Varning för PISA-panik” (Sydsvenskan, Ledare, 131211), ställer jag mig frågan – Påverkas omfattningen och karaktären av mediernas rapportering om PISA-fenomenet av logik för nyhetsvärdering och artikelframställning, och påverkar denna framställning politikernas reaktioner i medier? Studien utgår från teorier om negativitet och gestaltning. Genom att jämföra antalet nyhetsartiklar med anknytning till PISA-undersökningen över tid och genom göra en kvantitativ innehållsanalys av nyhetsartiklar som jämför negativitet, och gestaltning i nyhetsartiklar efter PISA-2009 och PISA 2012 söker jag svar på mitt syfte och frågeställningar.

Den utbildningsvetenskapliga relevansen för denna studie ligger i att fördjupa förståelsen av hur utbildningspolitiken formas i förhållande till internationell bedömning. Internationella mätningar har stundom präglat den politiska debatten om den svenska skolan. PISA blir ett redskap för att legitimera politisk policy som ”visionärt framåtriktad” (Román, 2010, s. 219). Daniel Pettersson kallar detta för det ”komparativa paradigmet” (2010, s. 265) med vilket han menar att internationella mätningar har fått en mycket stark ställning som mått på kvalitén av en nations utbildningssystem i en global ekonomi.

”Internationella kunskapsmätningar emottas i nationell kontext där de tolkas och används av aktörer som besitter olika resurser. Aktörerna har det gemensamt att de kämpar om definitions-makt över de samhällsliga problembeskrivningarna. I detta blir kommunikationen på formuleringsarenan och handlingarna som ligger bakom kommunikationen ett viktigt fält att utforska.” (Pettersson, 2008, ss. 126-127)

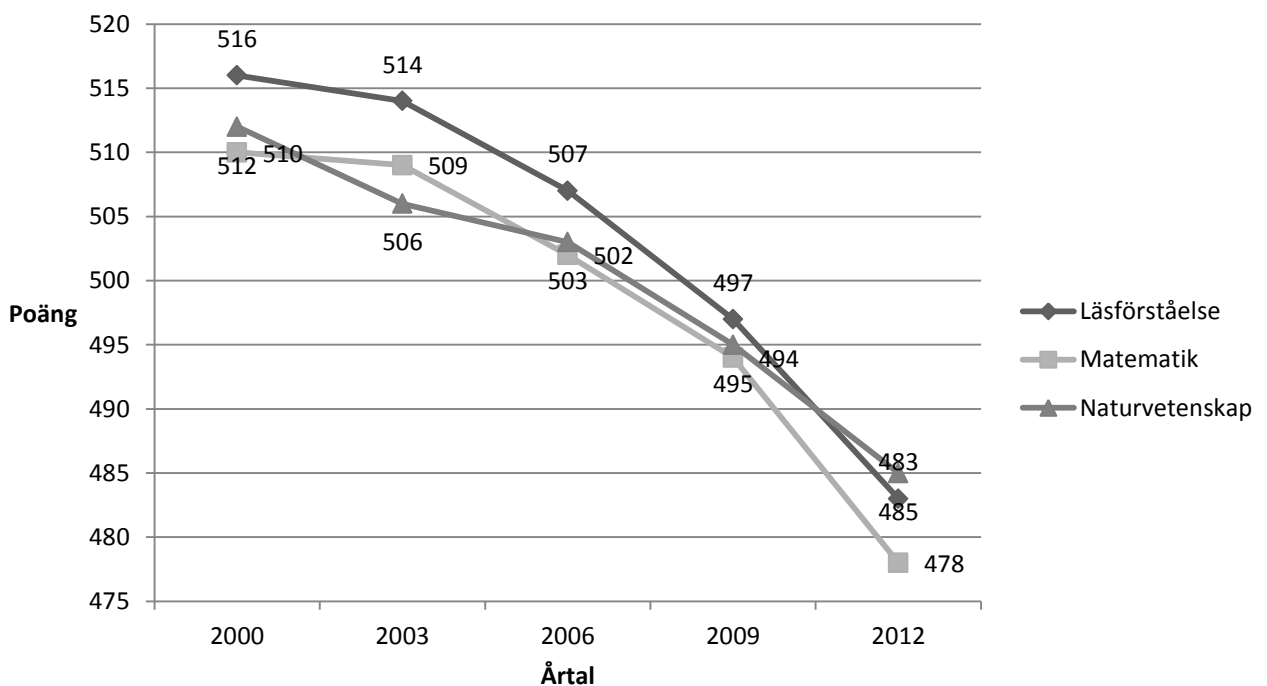
Studier av hur internationella mätningar behandlas och påverkas av medier är därmed av utbildningsvetenskapligt intresse då medierna är en arena där det sker en kamp om definitions-makten av den svenska skolan (Wiklund, 2006), och där allmänheten skapar sig en uppfattning av förhållanden som är utanför deras direkta upplevelser (Baudrillard, 1983). Medierna har en viktig funktion för att förmedla nyhetshändelser och det är i medier som PISA-undersökningen görs till ett begrepp som är allmängiltigt.

2. PISA-undersökningen

Sedan år 2000 har OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) genomfört en internationell kunskapsmätning som kallas Programme for International Student Assessment och förkortas PISA. Denna undersökning genomförs sedan dess fortlöpande var tredje år och den mäter 15-åringar på tre olika kunskapsområden, matematik, läsförståelse och naturvetenskap. OECD menar att testen fokuserar på kunskaper som kan kopplas till behov som en person möter i verkligheten och inte vad som stipuleras i nationella styrdokument (Skolverket, 2013). Detta är också något som frekvent används för att motivera PISAs legitimitet som mått på landsöverskridande kompetenser och intellektuella behov i en globaliserad värld.

Sveriges resultat i PISA har visat en nedåtgående trend på samtliga tre kunskapsområden som mäts. I Figur 1 nedan visas resultaten i PISA över tid. Från början har låg Sverige strax ovanför genomsnittet av OECD, för att sedan sjunka gradvis under samtliga påföljande år. 2012 redovisades även att Sverige har haft den allra sämsta trenden över tid bland samtliga länder inom OECD.

Figur 1 Sveriges resultat i PISA-undersökningarna 2000-2012

Kommentar: Sveriges officiella resultat i OECDs PISA-undersökning 2000-2012. PISA mäter tre olika kunskapsområden som redovisas var för sig, läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Genomsnittet av resultatet av samtliga OECD-länder har under perioden 2000-2006 indexerats till 500 och ekvidistansen mellan varje poäng baseras på en standardavvikelse som indexerats till 100. Från 2009 har de absoluta resultaten följt indexeringen som fastställts tidigare år. Källa: Skolverkets rapporter 209, 254, 306, 352, 398.

Resultaten som redovisas i PISA är komplicerad och kräver vissa kunskaper i statistisk beräkning för att förstå. Från år 2000 har medelvärdet av OECDs länder för respektive kunskapsområde indexerats till 500. Sedan har en uträkning av standardavvikelsen från medelvärdet gjorts, vilket i princip innebär medelvärdet av alla studerade enheters (elevers) avstånd till det totala medelvärdet (Djurfeldt m fl., 2011). Summan av standardavvikelsen

delas sedan upp i 100 poäng, vilket skapar ekvidistansen mellan varje poäng i PISAs poängskala. Om ett land får poängen 400 eller 600 betyder det alltså att den genomsnittliga poängen för landets elever ligger en standardavvikelse under eller över det totala genomsnittet. Vid varje PISA-undersökning har ett av de tre kunskapsområdena varit huvudområde som OECD har gjort en fördjupad analys av. Det första år som respektive område varit huvudområde har indexeringen av poängen för detta område fastslagits som poängnorm inför kommande omgångar. Detta innebär att poängindexeringen baseras på medelvärden från PISA-2000 till PISA-2006, och att de absoluta resultat varje elev får i senare PISA undersökningar indexeras i förhållande till dessa tidigare resultat. Totalmedelvärden kan därför skilja sig från 500. Detta innebär också att frågorna som ställs till eleverna måste ha jämförbar svårighetsgrad för att resultatindexeringen skall vara jämförbar.

Det existerar litteratur som kritiserar PISA-studiernas statistiska metoder för att jämföra och beräkna variabler (Kreiner & Christensen, 2014), dessutom ligger medelvärdespoängerna mellan länderna i rankinglistorna ofta nära varandra vilket gör att signifikansen för medelvärdeskillnaderna ofta inte uppfyller det lägre kriteriet för vad som är norm i forskarsammanhang med 95 procents sannolikhet att resultaten inte är slumpmässig.

PISA-undersökningarna har fått stort genomslag i många deltagande länder och av olika karaktär både inom nationell politik och i akademisk litteratur (Breakspear, 2012, Grek, 2009). En av de svenska förgrundsgestalterna inom PISA-organisationen, Ulf P Lundgren, uttrycker genomslaget av PISA Internationellt: ”When the first results came they got an impact that was not expected, not even dreamed of” (Lundgren, 2011, s. 27). Enligt honom är det den förändrade globala verkligheten som skänkt PISA dess legitimitet. När ekonomin är global och delvis fränkopplad de fysiska resurserna har kunskap blivit en internationell handelsvara där ”PISA gave school systems a value on a international scale” (Lundgren, 2011, s. 28). Vid den första PISA-rapportens inledning beskrivs drivkrafterna bakom PISA:

”The main features driving the development of PISA have been – Its policy orientation, with design and reporting methods determined by the need of governments to draw policy lessons; ...” (OECD, 2001, s. 17)

Det är en uttalad målsättning av OECD att påverka nationell skolpolitik. Samtidigt ses organisationen kring PISA som ett viktigt forum att delta i för samtal om skolutveckling (Pettersson, 2008). Olika perspektiv har antagits från akademiska kretsar där öppenheten med källmaterialet gör att det kan ses som en öppen databas av sekundärmaterial för externa forskare (Gustafsson, 2008). Men PISA har också beskrivits som en institution för global styrning av nationella utbildningssystem (Benveniste, 2002). I en avhandling av Christoffer Kullenberg (2012) beskrivs att samhällets styrning i ökande grad baseras på insamlandet och tolkandet av statistisk, där statistiska samband kan skänka till synes objektiva orsaksförklaringar och därmed starka policyincitament inom politiken. En utveckling som enligt Kullenberg baseras på ett epistemologiskt förgivettagande om statistikens neutralitet som skapats över tid i relationen mellan forskning och politik. Denna process skulle PISA kunna ses som ett exempel av, genom dess upplägg att med olika förklaringsvariabler jämföra ländernas kunskapsstatus för att därmed kunna ge exempel på vad som är bra skola. De dåliga nationerna kan därmed lära av de bra, i en kontext där OECD avgör vad som är bra (Grek, 2009).

Syftet med framställningen av komplexiteten av PISA-undersökningen och den kontext som den är skapad i och för, är att visa hur problematisk och svårtolkad PISA-projektet är. Det finns inte några enkla slutsatser att dra varken ur resultaten eller ur det politiska sammanhang inom vilken den befinner sig. Resultaten i PISA är avhängig variationen mellan studenterna, variationen i språk och kultur, variationen av frågekonstruktion över tid, val av statistiska analysmodeller och hur noggrann man är med tolkning av signifikansvärden. PISA är liksom all annan forskning avhängig metodologiska förutsättningar och begränsningar. Därför finns det all anledning att undersöka vilken betydelse en enskild institution som OECD har fått vid påverkan av nationell skolpolicy.

3. Syfte och Frågeställningar

Många forskare är eniga om att OECDs internationella undersökning av skolsystem (PISA) påverkar nationell skolpolitik, vilket inte minst märks genom all forskning som följt i dess kölvatten (Ertl, 2006, Egelund, 2008, Takayama, 2010). Denna forskning spänner över ett stort fält, allt ifrån pedagogiska/didaktiska studier som försöker beskriva hur resultaten avspeglar elevers faktiska kvalitéer till studier om hur PISA påverkar skola som en global policyskapande institution (Benveniste, 2002). Dessa studier har visat direkta eller indirekta konsekvenser av hur PISA-undersökningarna har förändrat det utbildningspolitiska fältet i olika länder.

Vad som inte har studerats i stor omfattning är processen kring hur PISA-undersökningen övergår i politisk policy. Här kommer det teoretiska fältet politisk kommunikation in, inom vilken analyser av offentlig kommunikation är central (Strömbäck, 2009). Studier på detta område i förhållande till PISA är fortfarande sparsamma och trevande till sin natur. Ambitionen är att bättre förstå om PISA-undersökningen påverkas av mediernas logik artikelpublicering och hur kommunikationen om denna undersökning påverkar det politiska samtalet. Det är till detta övergripande forskningsproblem jag avser göra ett bidrag.

Mediernas logik för nyhetsvärdering och dess gestaltning styrs i hög grad av negativitet (Campbell, 2004). Gestaltningar av händelser påverkar hur människor i allmänhet uppfattar och förhåller sig till politik och politiker (Cappella & Hall Jamieson, 1996), och det påverkar hur responsen från berörda elitpersoner kommer se ut (Hood, 2011). Detta innebär att medier inte bara gestaltar den verklighet som de uppfattar, de konstituerar även den verklighet som samhällsaktörer agerar i (Strömbäck, 2009). Det är detta förhållande jag avser fördjupa mig i.

-Syftet med studien är att undersöka ifall omfattningen och karaktären av mediers rapportering om PISA-fenomenet påverkas av logik för nyhetsvärdering och artikelframställning, och om denna framställning påverkar politikernas reaktioner i medier.

Frågeställningar jag använder för att uppnå studiens syfte är följande:

Frågeställning 1 (F1): Kan Negativitet förklara sambandet mellan Sveriges resultat i PISA över tid och omfattningen av tryckta nyhetsmediers reaktion på detta?

Frågeställning 2 (F2): Finns det en Negativity Bias i tryckta nyhetsmediers framställning av Sveriges PISA-resultat?

Frågeställning 3 (F3): Finns det ett samband mellan gestaltningen av PISA-fenomenet och reaktioner från politiker i svenska tryckta nyhetsmedier?

4. Tidigare forskning

De internationella jämförande elevbedömningarna som PISA-studierna är exempel på har gett underlag till stora mängder forskning. Vad gäller förståelse för frågor som angår politiska aspekter har fokus legat på vilket genomslag PISA-undersökningar har fått i nationell politik eller hur den påverkar nationell policy i skolfrågor (Ertl, 2006, Pettersson, 2008, Bieber & Martens, 2011). Tätt sammankopplad med detta område kommer den forskning som mer uttalat avgränsar studierna till hur resultat från PISA kommit till uttryck i medier. Denna forskning är mer sparsam till sin kvantitet (Elstad, 2012, Dixon, m fl., 2013). Då medier är en arena som under alla omständigheter är en mycket viktig plats för offentliga samtal (Strömbäck, 2009), är dessa två fält tätt sammanhängande. I följande kapitel kommer jag därför redogöra för forskning som gjorts inom dessa fält i syfte att ringa in det område som denna studie utgår från.

4.1. PISA i nationell policy

En faktor som påverkar genomslaget av PISA-resultaten i den politiska debatten är nationens självbild av sitt utbildningssystem. Tysklands resultat efter den första PISA-undersökningen år 2000 gav dem något som kom att kallas för PISA-chock (Ertl, 2006). Då Tyskland såg sig själv som en stark industrination och som därav hade ett utbildningssystem av mycket god kvalitet kom resultaten från PISA undersökningen, som visade att Tyskland låg under det totala genomsnittet av uppmätta kunskaper, att bli en kalldusch av stor omfattning. Denna ”PISA-chock” resulterade i en policyförändring i den politiska debatten, och utbildningssystemet kom att förändras med en takt som inte tidigare skådats och som var en direkt konsekvens av de negativa resultaten i PISA (Ertl, 2006, Gruber, 2006). Även Japan fick något av en PISA-chock efter resultaten i PISA-undersökningen 2003. Det intressanta med fallet Japan är att de inte alls presterade dåligt, de låg över genomsnittet i två av de tre områdena som testades. Detta gav ändå upphov till uppfattningen att det existerade en skolkris och användes som slagträ i den debatt som fördes om pågående japanska skolreformer (Takayama, 2008). Ett begrepp som beskriver detta är ”externalisation”, politiker gör hänvisningar till internationella förhållanden för att motivera politiska förändringar som inte har stöd nationellt (Grek, 2009).

I kontrast till reaktionerna i Tyskland och Japan framstår USA som ett intressant exempel. USA har överlag visat dåliga resultat i PISA vilket ändå inte har gett upphov till något genomslag i inhemsk debatt om skolsystemet. Orsaken sägs vara att man redan känner till uppfattningen om de ojämlikheter som existerar i deras skolsystem och att det därför inte blir någon konflikt mellan självbild av skolsystem och PISA-resultat (Bieber & Martens, 2011). Den övergripande slutsatsen som författarna drar är att PISA fungerar som en katalysator för förändring i det fall det redan existerar inhemska förändringskrafter. ”The findings show that the extent of policy convergence depends on whether OECD can trigger convergence mechanisms in the respective country if there is local problem pressure” (Bieber & Martens, 2011, s. 112). Denna slutsats kan mycket väl beskriva den jämförelse som gjorts av dem själva mellan USA och Schweiz och den stämmer väl överens med hur Takayama (2008) beskriver förhållanden i Japan. Däremot stämmer den mycket dåligt överens med de förhållanden som beskrivs av reaktioner i Tyskland, vars PISA-resultat kom oväntat men gav upphov till en stark debatt som inte på förhand hade inhemskt tryck och ledde till ett paradigmskifte i tänkandet om skolstyrning (Gruber, 2006).

4.2. Genomslag av PISA i media internationellt

I många europeiska länder har resultaten av PISA-undersökningen fått kraftigt genomslag i media. I flera länder har debatten varit kritisk mot rådande skolsystem. Det allmänna genomslaget har varit större i media av PISA än någon annan internationell jämförelse (Ringarp & Rothland, 2010, Dixon, m fl., 2013, Elstad, 2012). Detta kan bero på att syftet med PISA-undersökningen är att vara policyskapande, där andra internationella jämförelser av skolresultat huvudsakligen drivits av forskarintresse (Gustafsson, 2008, Gruber, 2006, Grek, 2009). Den policybildande agendan har setts bland annat genom hur presentationen av resultaten är sammanställd. När det görs rankinglistor av länder blir det en tävling, och media återger denna förenklade bild som om det handlade om fotbollsresultat, vilket skapar slagkraftiga nyheter (Grek, 2008). OECD använder kunskaper om nyhetsvärdering i syfte att uppnå maximalt genomslag i nationell media.

Schmidt (2004) har jämfört huvudsakliga reaktioner i media bland ett urval av länder. I Canada som hade framgångsrika resultat i PISA-2000 existerade ett stort flöde av artiklar som underströk att skolan i Canada hade vanligt förekommande brister, och som enligt författaren hade gemensamt att hindra ekonomiska nedskärningar i systemet. Det hade alltså skapats en rädsla för att de goda resultaten skulle leda till en syn av att skolan får för mycket pengar. Schmidt (2004) diskuterar också Sveriges reaktioner och hon menar att trots att Sverige inte hade dåliga resultat, skapades bilden av att det existerade en kris i den svenska skolan. Detta är ett exempel av "negativity bias", att media tenderar att vinkla nyheter negativt trots att nyheten i sig inte är det (Dixon, m fl., 2013). I Schweiz, Frankrike och Ryssland, som alla underpresterat i första PISA-mätningen år 2000, skyllades det i media på att PISA inte mäter det som nationell läroplan stipulerar i respektive land, därav att resultaten inte kan förväntas vara bättre än de blev.

4.3. Negativitet och ansvarsutkrävande

Dixon m fl. (2013) undersöker innehållet i tryckta mediers genomslag av PISA-2006 rapporten ur ett negativitetsperspektiv. De ställer frågan om media huvudsakligen tenderar att vinkla artiklar om PISA negativt (Negativity) och huruvida denna negativitet reflekterar faktiska dåliga resultat eller inte (Negativity Bias). Den första frågan anser författarna vara bekräftad då negativitet överväger i studiens urval av nyhetsartiklar. Intressant nog hade Finland, som konsekvent presterat i topp i samtliga PISA-undersökningar lika hög andel negativa nyhetsartiklar som Tyskland trots den senares sämre placering på rankingen. Detta leder oss in på Negativity Bias, vilket studien ger oklara resultat om. Att Finland har hög grad av negativitet anses vara ett stöd för Negativity Bias, men de har samtidigt en högre grad av positiva artiklar än de andra. Vid en sammantagen statistisk analys av de jämförda ländernas resultat i förhållande till nyhetsrapportering finns inte stöd för hypotesen.

De analyserar också på vilket sätt politiker hålls ansvariga i artiklarna och huruvida den leder till att politiker engagerar sig i att möta denna kritik, alltså hur media kortsiktigt påverkar politisk policy. Det finns uppenbara skillnader mellan respektive land baserat på tre variabler, skolsystemets organisering, nationell mediekultur och resultat i PISA-undersökningen. Bara i Storbritannien fanns en trend av att politiker blev direkt anklagade för dåliga resultat, och politikerna möter också kritiken med olika strategier för att undvika skuld. I Frankrike som hade lite rapportering om PISA, dessutom utan ansvarsutkrävande från politiker, blev responsen från politiker nära obefintlig. Även i Finland var den politiska responsen liten, kanske på grund av deras goda resultat. I Tyskland däremot, där mediebevakningen av PISA var omfattande, nämndes politiker i nästan lika hög utsträckning som i Storbritannien, men inte med samma fokus på anklagande. Repliker från tyska politiker var också i högre

utsträckning inriktade på skolpolicy och politik snarare än på att avvärja personlig skuld (Dixon, o.a., 2013, s. 498). Slutsatsen kan alltså göras av denna studie tyder på att omfattningen av medierapporteringen påverkar i vilken omfattning politiker replikerar, men typen av medierapportering påverkar också typen av politisk respons.

I svensk media menar Pettersson (2008) att det skett en kamp om tolkningsföreträde när PISA-resultaten presenteras. När denna initiala fas passerats sker en politisk debatt där tolkningen av resultaten används som argument i syfte att legitimera eller dislegitimera politisk policy. Detta kan jämföras med Tysklands reaktion (Dixon, m fl., 2013), att det är mer fokus på politik och policy än ansvarsflykt. Dock studeras inte problemet med samma fokus varför en jämförelse mellan de olika studiernas resultat bör tas med försiktighet.

Elstad (2012) Använder också begreppet "Negativity Bias", men istället för en internationell jämförelse, jämförs Norge över tid. Han visar att ju sämre ranking Norge fått i PISA desto större genomslag har det fått i media. Detta stöder synen på att nyhetsvärdering kan förstås genom "Negativity Bias". Elstad analyserar också hur politiker engagerar sig i debatten om skolan ur ett skuldhanteringsperspektiv. Resultatet av denna analys är inte likriktad, men ansvarsutkrävandet ökade med fallande PISA resultat (Elstad, 2012, s. 15). Den initiala reaktionen efter varje omgång var också ett utkrävande av skuld från media och att politikerna positionerade sig i frågan, enligt Elstad ett uttryck för "blame shuffling". Dock förekommer olika former av strategier för att undvika skuld och det är svårt att jämföra personer med olika roller i systemet, tex politiker och skoldirektörer.

5. Teori

5.1. Politisk kommunikation

Varje dag du vaknar, stiger upp ur sängen och gör dig redo för att gå till arbete, skola eller för all del, ligga kvar i din säng, så sker det i en samhällslig kontext. Ditt jobb påverkas av vilka handelsregler som råder nationellt och internationellt. Butiken du handlar din mat i påverkas av regler för anställning av personal och hur mycket skatt som ska läggas till priset av varje enskild vara. Vad du lär dig i skolan är ett resultat av tidigare gemensamma överenskommelser inom ett system för vem som bestämmer vad hur, vid ett givet tillfälle. Att leva i ett samhälle kan därför ses som att leva i en politisk kontext. Oavsett vilken definition man väljer att göra av begreppet politik så är den minsta gemensamma nämnaren att det rör sig om hur vi fördelar makt, resurser och regler för interaktion i samhället (jmf Strömbäck, 2009). Denna definition av politik, som använder både termen ”vi” och ”interaktion”, kräver att det existerar någon form av kommunikation. Vad är då kommunikation? Enligt McQuail (2000), kan kommunikation ses som allt från varje enskild människas inre samtal till storskalig masskommunikation där en person sänder budskap till ett obegränsat antal individer i samhället.

Precis som att politik kräver kommunikation är också kommunikation politisk då det avkräver att ett urval görs av verklighetens komplexitet när ett budskap kommuniceras. När till exempel medieaktörer avgör vad som ska publiceras har ett urval gjorts som aldrig kan representera verklighetens fullständiga komplexitet. Ett urval som görs medvetet eller omedvetet är en politisk handling. Strömbäck skriver: ”Om kunskap är makt, och kunskap bygger på information, då har alltid de som kan påverka informationen och vilka den sprids till möjligheten att utöva makt” (2009, s. 13). Politik utan kommunikation och kommunikation utan politik är därmed otänkbara, i synnerhet inte när kommunikationen sker i större skala. Det vetenskapliga fältet ”Politisk kommunikation” syftar till att förstå hur kommunikation i ett politiskt sammanhang påverkar och påverkas av samhället och dess olika aktörer.

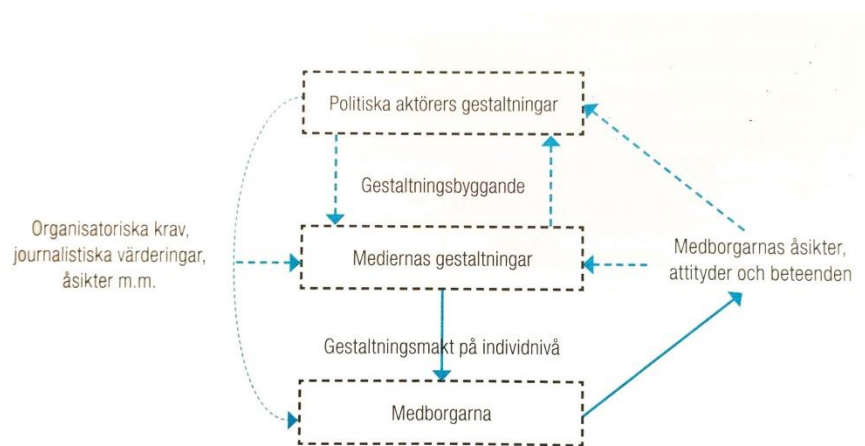
5.2. Gestaltningsteori

Att återge en händelse eller nyhet innebär att någon gör ett urval av den komplexa verklighet som den återger. Det innebär också att man presenterar denna nyhet med en beskrivning som är vald framför eller på bekostnad av andra beskrivningar. Den bärande tanken i gestaltningsteori är att en gestaltning av verkligheten påverkar tolkandet och meningsskapande av verkligheten (Strömbäck, 2009, s. 119). Människors omvärldsuppfattning i dagens samhälle har i hög utsträckning sitt ursprung i olika medier. Primärupplevelser, alltså direktupplevda händelser har blivit ersatt av sekundärupplevelser, eller icke upplevda händelser. Dessa baseras till stor del på berättelser och gestaltningar i olika medier. Den ”simulerade” verkligheten är grund till vår upplevda verklighet så mycket som den ”genuina” verkligheten (Baudrillard, 1983). Medier kan ur detta perspektiv anses ha en betydande påverkan för hur människor i allmänhet betraktar och tolkar vårt samhälle.

Dock är inte journalister eller publicister fria från att själva påverkas av andras gestaltningar när de skapar nyheter. Också medierna befinner sig i en social kontext med olika maktförhållanden (Carragee & Roefs, 2004). Gestaltningsteori kan ses som en process inom vilka olika samhällsaktörer interagerar och där det sker ett ständigt flöde av gestaltningar, tolkningar och omtolkningar. Medier gestaltar händelser i form av nyheter, men dessa händelser är i sin tur gestaltningar från ett tidigare stadium. Då medier ofta rapporterar från elitkällor (Hvitfelt, 1985), till exempel utsagor från politiker, har en primär gestaltning redan

skett. Detta innebär att det inte är medier förbehållet att inneha gestaltningsmakt. I Figur 2 nedan (Strömbäck, 2009, s. 125) beskrivs vilka aktörer som samspelar vid gestaltning av offentlig kommunikation. Gestaltningar som görs av medier är navet i systemet, men medierna påverkas också av den omgivning inom vilken de befinner sig. De påverkas av organisatoriska krav och principer om nyhetsvärdering, de påverkas av hur de uppfattar medborgarnas uppfattningar och de påverkas av politiska aktörers gestaltningar. Den ständiga växelverkan mellan samhällsaktörer och medier gör att de senare är att se som medkonstituerande av den politiska verkligheten. Samhället är ”medialiserat”, politiska aktörer agerar med hänsyn tagen till mediers funktion och logik (Wiklund, 2006, ss. 67-68).

Figur 2. Schema Gestaltningsprocesser

Kommentar: Figuren visar aktörer på gestaltningsarenan ur ett processperspektiv. Medierna är navet i systemet men påverkas i olika grad av andra aktörer och omständigheter. Källa: Strömbäck 2009

Gestaltningen av politiska händelser i medier har effekter för hur medborgare betraktar politik. I det fall medier gestaltar politik som ett strategiskt spel i kamp om väljare (strategy frames), kommer medborgare bli mer cyniska och misstroende mot politiker i allmänhet. Om medier istället gestaltar rapportering genom fokus på sakfrågor (issue frames), förblir medborgares förtroende för politiker och politik i huvudsak opåverkad (Cappella & Hall Jamieson, 1996).

5.3. Nyhetsvärderingsteori

Studier som fördjupar sig i hur medier skapar nyheter av vissa händelser eller fenomen men utesluter andra befinner sig på området som kallas nyhetsvärderingsteori. Det finns en tendens att olika medieaktörer rapporterar samma nyheter (Strömbäck, 2009), vilket har lett till teoribildning som säger att det existerar en bakomliggande logik för vilket nyhetsurval som görs i medier. I Figur 2 visas att det finns externa faktorer som påverkar mediernas gestaltning och urval av nyheter. Organisatoriska ramar, journalistiska och redaktionella värderingar avgör i hög utsträckning vad som blir gestaltat i medier. Strömbäck (2009, s. 173) och Campbell (2004, ss. 118-122) gör båda metaanalyser av nyhetsvärderingsteorier och sammanfattar vilka kriterier ett fenomen eller händelse bör uppfylla för att passera nyhetsredaktionernas granskning och bli publicerad. Dessa har jag förenklat till sju punkter i Figur 3. Ju mer av någon eller några av dessa kriterier en händelse innehåller, desto mer sannolikt är det att händelsen blir en publicerad nyhet. Cramer beskriver "...the best strategies for garnering news coverage are to (1) be an elite person and/or to (2) perform some concrete act that is outrageous or transgressive as judged against the dominant and conventional" (Cramer, 2011, s. 70).

Figur 3. Nyhetsvärderingskriterier

Händelsen skall uppfattas som eller vara...

1. Viktig och relevant
2. Allmänt intressant
3. Elitpersoner/elitnationer
4. Passa för medieformat och berättartekniker
5. Subventionerad av källa
6. Inga förkunskaper bör krävas
7. Negativitet

Kommentar: Nyhetsvärderingskriterier baserad på Strömbäck 2009, Campbell 2004, egen bearbetning. Ju mer av varje enskild av dessa kriterier en händelse har, desto större chans är det att den blir en nyhet i medier.

Att en händelse ska vara viktig och relevant, eller av allmänt intresse skulle kunna ses som självklart, det som blir diffust är att den subjektiva uppfattningen hos en nyhetsredaktion ska bedöma detta och göra ett urval bland konkurrerande händelser som har olika relevans och värde för olika grupper. Inom detta finns också ett aktualitetskrav. Tiden som har gått efter en händelse påverkar dess nyhetsvärde. Geografisk och kulturell närhet är i detta sammanhang ofta styrande för vilka värden en redaktion utgår ifrån. En redaktion bedömer alltså både vad de tror är viktigt, men också vad de tror att deras målgrupp bedömer är viktigt. Att man är en elitperson, det vill säga allmänt känd, näringslivstopp eller politiker mm, gör att sannolikheten för att hamna i nyhetsrapportering är större. Detta leder till att de som vill få fram ett budskap genom media behöver överkompensera med andra av faktorerna i tabellen eller få en elitperson att framföra budskapet. Exempel på att en händelse skall passa formatet innebär till exempel att det behöver finnas bra bilder eller att det skall kunna gå att personifiera händelsen eller dess konsekvenser så att man kan fånga problemets kärna genom intervjuer med drabbade. Ekonomiska omständigheter gör att i det fall någon har subventionerat en händelse, till exempel genom att skapa en händelse där journalister är inbjudna på förhand och i övrigt kan ge en bra historia i knät på en nyhetsredaktion. En mycket stor del av nyheterna baseras på presskonferenser eller ”pseudohändelser”, event vars enda syfte är att paketera en händelse så att det får utrymme i medier (Strömbäck, 2009, ss. 158-159). Om en händelse eller fenomen är komplicerad eller svår att förstå kommer det inte att bli en nyhet ifall det inte går att förenkla den. All konkurrens om uppmärksamhet leder till att det enkla och slagkraftiga värderas högre än det komplicerade och diffusa.

En central del av nyhetsvärderingen handlar om negativitet. I sin enkelhet handlar detta om att nyhetsredaktioner värderar det som sticker ut från det vanliga eller vardagliga. Det oväntade kommer alltid att ha högt nyhetsvärde. När saker går bra är det oftast planerat men när saker går dåligt avviker det från vad vi förväntar oss. Därför kommer bara flygplan som kraschar befinna sig i nyheterna, därför kommer politiska konflikter hamna i nyheterna medan politisk konsensus inte gör det (Campbell, 2004).

5.4. Negativitet och Negativity bias

Som beskrivits i olika nyhetsvärderingsteorier, har medier en tendens att värdera negativa händelser högre än positiva (Galtung & Ruge, 1965, Golding & Elliot, 1979, Hvitfelt, 1985, Hood, 2011). Därmed präglas medier av negativitet. Om det dessutom är möjligt att vinkla nyheter negativt tenderar medier att göra det, vilket har kallats Negativity Bias (Dixon, m fl., 2013). Detta förklaras i ett större perspektiv inom ramen för Prospect Theory (Tversky &

Kahneman, 1986), en del inom rational-choice teori som beskriver hur människor tenderar att fatta beslut när utkomsten av ett agerande inte är given:

”The common reluctance to accept a fair bet on the toss of a coin suggests that the displeasure of losing a sum of money exceeds the pleasure of winning the same amount” (Tversky & Kahneman, 1986, s. 258)

Logiken för Negativitet och Negativity Bias i medier är därmed följande: Då människor värderar förluster högre än vinster, kommer reaktioner på negativa gestaltningar i media bli större än vid positiv gestaltning. Människor som förlorar något skriker högre än människor som tjänar något, vilket gör att det potentiella genomslaget bland allmänheten är större då en händelse framställs som negativ.

Som en reaktion på detta kommer elitpersoner, till exempel politiker, att förhålla sig till och agera efter denna logik (Hood, 2011). Även Strömbäck (2009) beskriver att medier inte är en rapportör av verkligheten, utan också påverkande för hur olika aktörer beter sig. På förhand kommer elitpersoner att väga chansen till positiv kritik mot risken av negativ kritik, då man tar på sig ansvar för förändringar vars resultat är ovissa. Man kommer också att sträva efter en skuldavvikande byråkratisk struktur, i syfte kunna delegera negativ kritik vid ansvarsutkrävande (Hood, 2011). Om en negativ händelse redan skett kommer elitpersoner som utmålas som ansvariga att involvera sig i vad Hood (2011) kallar för ”The Blame Game”, hur man på bästa vis undviker ansvar eller skuld för negativa händelser, och det blir ett slags politiskt spel om skuldavvikande snarare än diskussion om det allmänna bästa.

6. Design, metod och material

6.1. Forskningsdesign

Mina frågeställningar utgår från att negativitet påverkar genomslag i medier och det påverkar vilken typ av reaktion som kommer från elitpersoner som är berörda av innehållet (Elstad, 2012, Hood, 2011, Dixon, m fl., 2013). Det är alltså två olika perspektiv av Negativity Bias jag kommer analysera mitt material med, vilka i sig kräver två olika typer av metod. Att kombinera olika metoder på samma forskningsproblem kan göra att forskningsfrågan blir mindre avhängig en särskild metods eventuella svagheter (Ekengren & Hinnfors, 2012, s. 72). I princip är studien ett exempel på en deduktiv teoriprovande forskningsdesign med kvantitativ metod. Teoribildning om Negativitet eller Negativity Bias står alltså i förgrunden vilket jag också bygger metod runtomkring (Reinacker & Stray Jørgensen, 2002, Esaiasson, m fl., 2012).

6.2. Frågeställning 1

6.2.1. Samband och omfattning

Den första frågeställningen - Kan Negativitet förklara sambandet mellan Sveriges resultat i PISA över tid och omfattningen av tryckta mediers reaktion på detta? Min hypotes är att sämre resultat i PISA kommer generera större genomslag i medier. Denna hypotes kommer jag pröva genom att göra en trendanalys av det svenska resultatvärdet i PISA under åren 2000 – 2012 och antal nyhetsartiklar i svensk dagspress som behandlar ämnet. Om sämre resultat följs av fler artiklar i pressen stöds hypotesen.

6.2.2. Urval och Avgränsning

PISA-studien har genomförts var tredje år sedan starten år 2000. Samtliga år har den presenterats i början av december påföljande år förutom efter 2006 då den publicerades i slutet på november (Elstad, 2012). För att kunna göra en konsekvent jämförelse mellan respektive PISA-undersökning behöver en avgränsning göras av tidsintervall för artikelsökning. Avgränsningen av tid bestäms till två månader innan PISA-rapporterna publicerats fram till 4 månader efter publiceringen. Genom att ta med några månader innan publiceringsdatum kan man få en tydlig bild av om publiceringen av PISA resultaten sätter igång en omfattande mediebevakning eller inte. Att tiden avgränsas till 31 mars baseras på att det under 2014 publicerades ytterligare en del inom PISA-undersökningen (problemlösningsförmåga) som inte publicerats tidigare år (OECD, 2014). Detta gör att om tidsintervallet avgränsades efter 31 mars skulle jämförelsen av resultaten för 2012 års PISA-undersökning bli snedvriden. Elstad (2012) visar att artiklar relaterade till PISA publiceras mest frekvent när rapporten för respektive PISA-undersökning publiceras. Detta stämmer väl överens med aktualitetskriteriet inom nyhetsvärderingsteori (Strömbäck, 2009). Jag redovisar även månadstrend i syfte att kontrollera att de avgränsade tidsintervallen för artikelsökningen är relevanta.

Sökningen av artiklar har gjorts i Retriever/Mediearkivet, en databas som ägs av Tidningarnas Telegrambyrå och norska NTB. Denna databas är flitigt använd som resurs inom akademiska sammanhang och får därmed anses vara tillförlitlig. Urvalet av nyhetstidningar är betydande för denna del av undersökningen. Ett strategiskt urval av storstädernas dagspress skulle kunna motiveras med att de i högre grad är nyhetsledande än vad landsortspress är. En landsortstidning med sina mer begränsade läsartal väger lättare än storstadstidningarna i sin potentiella påverkansmöjlighet. Å andra sidan, då PISA-resultaten är nationella till sin karaktär, kategorin Sverige är den minsta enheten, och därmed i synnerhet attraherar större

tidningar, skulle publiceringar även i landsortspress betyda att genomslaget är betydande. Dock är jag begränsad av innehållet i Retriever/Mediearkivet. Då nya medier kontinuerligt läggs till detta arkiv kommer sökningar som görs vid senare intervall ha ett större urval och därmed ge missvisande resultat. För att kunna göra en systematisk jämförelse måste jag avgränsa urvalet till de 22 tryckta nyhetsmedier som existerade i arkivet vid tiden för det första intervallens början 2001-10-01 (Jmf urvalsdiskussion i Sandstig, 2014). Dessa tidningar har en spännvidd över de större nyhetstidningarna till lokal och regional dagspress vilket ger mig den variation av medier jag söker. En förteckning över inkluderade medier återfinns i Appendix 1.

Sökningen visade sig vara något av ett dilemma då begreppet PISA inte bara har ett känt torn, de har även ett flitigt spelande fotbollslag. Hästen "Pisa" visade sig dessutom vara något av en framgångsrik travare vilket jag behövde ta hänsyn till. Den slutgiltiga sökningen på respektive datumintervall blev följande: "Pisa skol* ANDNOT trav ANDNOT torn* ANDNOT italien* ANDNOT resa ANDNOT os ANDNOT ifk ANDNOT sampdoria ANDNOT juventus ANDNOT c1a ANDNOT rese* ANDNOT åker". De relevanta träffar som efter denna sökning sorteras ut är de där författaren tydligt beskriver PISA-resultat i termer av "Lika lutande som det lutande tornet i PISA" eller motsvarande. Jag väljer att inta en försiktig hållning i mitt urval och tar hellre bort relevant material än lägger till irrelevanta.

6.2.3. Validitet och reliabilitet

God validitet innebär att metoden faktiskt mäter det som söks i frågeställningen (Esaiasson, m fl., 2012). Jämförelsen av samma typ av resultat (PISA) över tid gör att jag kan dra slutsatser om en trend trots att resultaten i sig är relativa. Denna slutsats har tidigare dragits av Elstad (2012) medan Dixon m fl (2013) har löst problemet genom att istället jämföra negativitet i artikelinnehållet i förhållande till olika länders PISA-resultat under samma period. Att göra en sådan jämförelse kräver ett led av språkliga och subjektiva bedömningar som inte nödvändigtvis garanterar likvärdighet i jämförelsen. Ytterligare ett validitetsdilemma är att mina sökord inte avgränsar nyhetsartiklar som handlar om PISA-undersökningen. För att använda föregående styckes exempel är det nödvändigt att denna studies resultat inte påverkas av trav-hästen Pisas resultat i elitloppet. Detta problem har lösts genom att på förhand trimma sökorden och rensa bort icke önskvärda artiklar samt att stickprov har tagits för att kontrollera innehållet i varje sökning. Mitt största validitetsproblem ligger i tillkomsten av nya medier i mediearkivet. Detta skulle kunna innebära att resultatet från de tidigare åren visar lägre antal artiklar när det egentligen ett mindre urval av medier. För att hantera detta har jag avgränsat urvalet till de medier som existerade under tiden för det första tidsintervall. Genom detta motiverar jag att min operationalisering har god validitet.

Reliabiliteten, frånvaron av osystematiska fel (Esaiasson, m fl., 2012), är inte ett stort problem i denna del av studien då en dator som söker i en databas inte stannar upp och gör subjektiva bedömningar, den blir inte trött och den har ingen politisk bias. En eventuell reliabilitetsbrist skulle kunna uppstå när jag överför resultaten av sökningarna till det formulär jag använder för analys, varför en dubbel kontroll av detta har genomförts utan anmärkning.

6.3. Frågeställning 2 och 3

6.3.1. Negativity Bias och Gestaltning

Även om frågeställningarna 2 och 3 skiljer sig åt ur teoretiskt perspektiv, kommer deras empiriska analys baseras på samma metod och material. Därför diskuteras de gemensamt i detta kapitel om metodval.

Frågeställning 2 – Finns det en Negativity Bias i tryckta mediers framställning av Sveriges PISA-resultat? Det vill säga finns det en tendens att medier vinklar gestaltningen av händelser som mer negativa än vad de egentligen är? Hypotesen är att det existerar en Negativity Bias. Dixon m fl. (2013) finner stöd för detta i en internationell jämförelse, där bland annat Finland hade hög andel negativa artiklar trots att de konsekvent gjort toppresultat i PISA.

Frågeställning 3 - Finns det ett samband mellan gestaltningen av PISA-fenomenet och reaktioner från politiker i svenska tryckta medier? Frågeställningen utgår från teori om att gestaltningen av en nyhet påverkar det vis på vilken människor uppfattar och reagerar på innehållet i en nyhet (Strömbäck, 2009, Cappella & Hall Jamieson, 1996, Baudrillard, 1983). Enligt Cappella och Hall Jamieson (1996) leder framställningen av politiska frågor som ”Strategy frames” till att människors misstro mot politiker ökar medan det blir oförändrat vid framställningar som ”Issue frames”. På ett liknande vis framställer Dixon m fl. (2013) att reaktioner i tyska medier efter PISA-2006 i mindre grad hade en anklagande ton till politiker samtidigt som reaktionerna från tyska politiker var mer inriktade på sakfrågor än skuldavvikelse. Detta ställdes mot Storbritannien där medier om än inte visat lika stort intresse som i Tyskland, fokuserade mer på personligt ansvarsutkrävande och de fick också ett gensvar från politiker som i högre grad karakteriserades av skuldavvikelse.

Genom att analysera vinkling och gestaltning i de artiklar som behandlar PISA studien kommer jag att söka svar på mina frågeställningar 2 och 3. Jag gör en jämförande design mellan PISA-2009 och PISA-2012 i syfte att kunna svara på mina frågeställningar genom förändringen över tid i förhållande till bakgrundsfaktorer som negativitet, politisk gestaltning, hur artiklarna förhåller sig till PISA mm. I huvudsak faller detta in i vad som kallas kvantitativ innehållsanalys (Nilsson, 2000), men det finns inslag av kvalitativ bedömning då till exempel negativitet kräver ett subjektivt ställningstagande för vad som är negativt. Detta diskuteras vidare nedan.

6.3.2. Urval och Avgränsningar

Då det inte är möjligt att göra en innehållsanalys av samtliga svenska tryckta medier har jag gjort ett urval med följande motivering. Då PISA-resultaten är nationella till sin karaktär kan man vänta sig att den huvudsakliga debatten om svensk skola kommer föras i medier som har nationell täckning. Man kan också vänta sig att tidningar med störst upplaga har störst potentiella påverkansfaktor, varför eventuella debattinsändare från nationell politisk elit i huvudsak kommer att ske här. Det är ett flitigt påstående att Dagens Nyheter är nyhetsledande bland svenska medier (Kroon, 2001, s. 69, Wiklund, 2006, s. 75). Därmed är Dagens Nyheter självskrivna kandidat, men kanske också en kandidat som alltför ofta får representera medier i allmänhet just av samma anledning. Dessutom vore ett så snävt urval knappast tillräckligt underlag för en kvantitativ analys. Jag väljer därför att bredda mitt urval till de fyra största morgontidningarna och de fyra största kvällstidningarna, då dessa dessutom ger en geografisk spridning. Dessa tidningar och deras läsartal redovisas i Figur 4.

Figur 4 Medieurval F2 och F3

Tidning:	Läsartal 2014*:
Dagens Nyheter	748 000
Svenska Dagbladet	404 000
Göteborgs Posten	426 000
Sydsvenskan	231 000
Aftonbladet	820 000
Expressen	400 857
GT	167 143
Kvällsposten	167 000

Kommentar: Urval av medier för att svara på frågeställning 2 och 3 genom kvantitativ innehållsanalys. * Genomsnittlig räckvidd per månad. Källa: Mediearkivet 2014

Jag klassar detta urval som en effektorienterad urvalsprincip (Nilsson, 2000). Att jag jämför mediernas bevakning av PISA-2009 och PISA-2012 beror på relationen mellan de olika resultatens karaktär. PISA-2009 var första PISA-omgången där Sveriges resultat blev under genomsnittet av OECD. Därför är det rimligt att anta en viss negativitet förekommer i medier. År 2012 sjönk resultaten ytterligare, till detta redovisades även att Sveriges resultat hade den mest negativa trenden av samtliga OECD-länder över tid (Skolverket, 2013), vilket gör att negativiteten borde öka i artiklarna. Närheten i tid mellan dessa två intervall gör att andra omständigheter är så likvärdiga som möjligt. Tidsintervallet för respektive period avgränsas till oktober-mars med samma motivering som görs för frågeställning 1 ovan.

Antalet artiklar som analyseras från respektive period är 75, vilket ger totalt 150 artiklar som bas för analysen. Urvalets storlek diskuteras i Stukat (2011, s. 71) som argumenterar för att minsta urval för att kunna göra statistiska beräkningar ligger runt 30 enheter. Den undersökning som ligger närmast min egen i metod är Dixon m fl. (2013), vilka gör ett urval av 100 artiklar per landskategori. Efter 2009 års PISA-undersökning publicerades 75 artiklar inom den angivna perioden från oktober till och med mars. Av denna anledning avgränsar jag omfånget till 75 artiklar per analyserad period och konstaterar att jag håller mig gott och väl över den nedre gränsen för antal enheter. Under 2012 publicerades 492 artiklar vilket gör att urvalet blir drygt 15,2% av det totala. Jag gör ett slumpmässigt uttag av dessa artiklar, med det enda beaktandet att jag gör ett proportionerligt antal artiklar från varje månad, så att det från varje månad hämtas 15,2% av dess publicerade artiklar (jmf Dixon, m fl., 2013). Inom varje månad har dessa artiklar slumpats fram genom slumpgeneratorfunktionen i Microsoft Excel, baserat på artiklarnas plats i det datumordnade sökresultatet i Mediearkivet.

Vid innehållsanalysen visade det sig att tre artiklar från i det första tidsintervallet, okt 2010-mars 2011, var kopior där rubriksättningen taggats olika i mediearkivets register. Det totala antalet artiklar i de åtta storstadstidningarna från denna period blev då 72. En debattinsändare och en ledarspalt i de tre gemensamt ägda tidningarna Expressen, GT och Kvällsposten var i princip likadana, men då de tre tidningarna inte konkurrerar om samma läsare låter jag dessa artiklar vara med i resultatunderlaget. Vid tidsintervallet 2013-2014 fanns det en artikel som var publicerad både i Expressen och i Kvällsposten, som jag av samma anledning som föregående låter representera två olika artiklar i det redovisade resultatet. Däremot fanns det en artikel som var en Tv-tablå som hänvisade till en politisk debatt i Tv som jag anser inte är

relevant i sammanhanget och har tagit bort. Jag har sparat de artiklar som inte har en uttalad politisk framtoning, där PISA hänvisas till som någon slags allmän referens i förbifarten. Dessa artiklar är intressanta därför att de skulle kunna vara en del av förklaringen till varför så många fler artiklar publicerats efter PISA-2012. Det totala antalet artiklar i analysen uppgår därmed till 146 varav 72 är totalurval från 2010-2011 och 74 artiklar är slumpvis utvalda från 2013-2014.

6.3.3. Variabler för analys

I innehållsanalysen av tidningsartiklar kodas 11 olika variabler enligt kodschema som återfinns i Appendix 2.

Bakgrundsvariabler: Bakgrundsvariablerna specificerar år (V1), månad (V2), dag (V3) och vilken tidning (V4) artikeln kommer från.

I syfte att testa om medierna har en Negativity bias (F2) gör jag en bedömning om vilken tonvikt som framkommer i vinklingen av artikelrubrik (V5) och vinkling av artikeltext (V6). Här finns det ett dilemma med objektivitet. De flesta håller nog med om att termen ”usel” är mer negativ än ”dålig”, men hur mycket mer negativ? För att undvika subjektiv bedömning vid kodning gör jag inga grader av denna kategorisering (jmf Nilsson, 2000, ss 127-128). Dixon m fl. (2013, s. 488) använder det engelska begreppet ”tenor” för att kategorisera negativitet, vilket i detta sammanhang närmast kan översättas till ”tonvikt” eller ”tendens” (min översättning). Variabeln kategoriseras därför som positiv, neutral eller negativ. En typisk negativ titel kan vara ”UTBILDNING – En ren katastrof på svenska skolor” (Sydsvenskan 2013-12-08), medan en neutral artikel i huvudsak fokuserar på sak och inte använder något värdeladdat ord: ”Rykte och plugg på undantag” (Dagens Nyheter 2014-03-12). En positivt laddad titel kan se ut ”Bra skolor är blandade” (Expressen-2011-01-10). Det finns också flera exempel där både positiv och negativ konnotation görs i samma rubrik, i dessa fall förhåller jag mig enligt en försiktighetsprincip och tolkar detta som neutralt för att undvika att förstärka resultatets tendenser i de fall de inte är tydliga.

Motsvarande analys görs även av artikeltextens innehåll baserat på samma principer. Dock är innehållet i artikeltexten mer komplex än vad dess titel är, vilket har konsekvenser för bedömningens objektivitet. En artikeltext som huvudsakligen fokuserar på negativitet i förhållandet till svensk skola, Pisa-resultat eller skolpolitik klassificerar jag som negativ. Även i detta fall är försiktighetsprincipen avgörande. I alla osäkra, dubbeltydiga eller balanserade fall kategoriserar jag artikelns tonvikt som neutral.

I syfte att undersöka gestaltningen av PISA (F3), kategoriserar variabel (V7) ”Issue frame” och ”Strategy frame”. Framställs politikfrågor i förhållande till skola eller PISA som ett spel eller är det sakfrågor som artiklarna beskriver. ”Alla skyllde på alla när skolpolitik debatterades” (Göteborgs Posten 2013-12-18) är ett exempel på ”Strategy frame”. I denna fråga är det avgörande att definiera vad som ingår i politik då artiklarnas nivåer av politisk diskussion är skiftande. Är en forskares debattartikel som diskuterar PISAs relevans för vår kunskapssyn politisk? Min utgångspunkt är att så är fallet vilket innebär att vid en dikotomisering av nyhetsgestaltningen mellan sakframställning och strategiframställning kommer många variationer kategoriseras som sakframställning medan bara artiklar som uttryckligen handlar om politiska aspekter kategoriseras som strategi. Variabeln (V8) ”ansvarsutkrävande” kategoriserar om det görs någon form av uttryckligt ansvarsutkrävande av tillståndet i svensk skola. I det fall det är hög grad av personligt ansvarsutkrävande ska det också följas av en högre grad av skuldavvikelse (Hood, 2011). Variabeln kategoriserar ”personlig”, ”institutionell” eller ”ingen”. Kategorin ”institutionell”

innebär till exempel att politiker som grupp hålls utmålade som ansvariga. I de fall då ansvariga elitpersoner svarar på ansvarsutkrävande kategoriseras dessa svar som "Replik från Politiker"(V9). Syftet med denna variabel är att underöka om politikernas framställningar är skuldavvikande eller sakframställningar, kategorin "ingen relevans" finns för alla artiklar där det inte är någon politisk aktör som uttalar sig. I syfte att undvika nyhetsredaktionernas vinklingar av politiska uttalanden har jag avgränsat denna variabel till debattinsändare från politiker. Det innebär att jag bara kontrollerar för politiska aktörers egna syftesframställningar i dessa medier och att detta inte kan generaliseras till politikernas reaktioner i allmänhet. Problemet jag vill undvika är att rapporteringen av till exempel ett pressmeddelande ger upphov till ett flertal artiklar som alla passerar en nyhetsredaktions granskning och produceras som en nyhet där olika delar är utvalda och andra uteslutna samtidigt som kommentarer beskriver pressmeddelandet på olika vis. Därför skulle ett uttalande bli både kvantifierat, ett uttalande från politiker skulle representeras i statistiken som lika många uttalanden som artiklarna som rapporterar om den, och vinklat, det skulle påverkas av nyhetsredaktionens framställning. Därför skulle det vara missvisande att redovisa resultat från alla artikelgenrer för denna variabel.

Därtill finns variablerna "genre" (V10) som kategoriserar vilken typ av artikel det är, till exempel debattartikel eller ledare. Vilket förhållande artikeln har till PISA (V11) kategoriseras efter tre nivåer, 1) om artikeln som hastigast och i förbifarten nämner PISA, 2) om artikeln använder PISA som en extern referens för att stödja artikelns huvudsakliga framställning, 3) om artikeln genomgående beskriver och/eller analyserar resultaten.

Det skall betonas att det för flera av variablerna i denna studie sker ett visst mått av kvalitativ bedömning, se diskussionen för V5 och V6 som exempel på detta. Jag har lagt upp metoden i syfte att göra resultatet jämförbart med Dixon m fl. (2013). Dessa författare redovisar inte hur de har hanterat de metodologiska bekymmer detta kvalitativa inslag har vållat dem. Då kan man antingen dra slutsatsen att det inte varit något bekymmer eller att de inte redovisar de svårigheter som har uppstått till följd av detta. Ovissheten om hur dessa andra studier har hanterat problemet gör att det blir en viss osäkerhet vid jämförelse. Detta är en osäkerhet jag inte kommer från.

6.3.4. Kriterier för slutsatsdragning

Frågeställning 2: Eftersom 2012 års PISA-resultat i Sverige var lägre än 2009 skall det vara proportionerligt fler artiklar vid det senare intervallet som har en negativ vinkling. Detta vore en rimlig följd av en saklig rapportering av de sämre resultaten. Med PISA-resultaten som empiriskt underlag och med denna metod kan jag inte bekräfta att det skulle finnas en tendens bland medier att framställa nyheter mer negativa än de är i syfte att skapa bättre nyheter. Detta eftersom det förväntade resultatet är att det sker en ökning av negativa inslag och att det inte existerar någon referenspunkt för vad som är "rätt" mängd negativitet i förhållande till nyhetshändelsen. Däremot kan jag falsifiera hypotesen i det fall negativiteten inte är större vid artiklarna efter PISA-2012 än efter PISA-2009.

Frågeställning 3: Frågeställningen om PISA-undersökningens gestaltning i media är betydligt mer öppen och av utredande karaktär, varför inte tydliga kriterier för slutsatsdragning kan göras. För att stödja teori om gestaltningseffekter behöver jag kunna visa ett samband mellan variabeln gestaltning och skuldavvikande framställningar från politiker. I frågan om PISAs gestaltning ligger också i relationen till hur stor del opinionsbildande artiklar (Genre V10) som återfinns och hur PISA används i artiklar (Förhållande till PISA V11). Även

negativitetsaspekterna är relevanta. Därför kommer resultatens främsta kvalitet ligga i diskussionen av de resultat som framkommer vid artikelanalysen.

6.3.5. Validitet och reliabilitet

Validiteten, det vill säga den systematiska träffsäkerheten i studiens upplägg, baseras i huvudsak på urvalet av empiri och att kodat innehåll i dessa är relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Jag har baserat frågeställningarna och kodschemats variabler på tidigare litteratur som motiverar skäl till att testa PISAs genomslag i medier med negativitetsperspektiv i en svensk kontext. Från denna litteratur kan jag både låna metoder och jämföra resultatet. Samtidigt är PISA eller OECD som aktör på den skolpolitiska arenan ett förhållandevis nytt fenomen i Sverige vilket gör att många aspekter av politik och politisk kommunikation i dess kölvatten inte har granskats särskilt ingående. I det fall politiker använder tryckta medier i syfte att skapa opinion är mitt urval av de fyra största dagstidningarna och de fyra största kvällstidningarna rimligen ett lämpligt urval. Det kan inte uteslutas att tryckta medier som arena för politiker är fel område att påvisa gestaltningseffekter hos dessa. Dock vore ett sådant resultat också intressant i förhållande till det övergripande syftet.

Reliabiliteten i denna del av undersökningen är avhängig systematiken vid kodningsförfarandet. Därför har jag begränsat omfattningen av kodade variabler till att innehålla så få men kärnfulla variabler som möjligt, samt genomfört en extra omkodning av 10 slumpvis utvalda artiklar i syfte att reliabilitetstesta min egen kodning. Reliabilitetstesten visade på en brist i kodningen, att (V10) Genre inte var konsekvent då skillnaden mellan nyhetsartikel och analytisk artikel är flytande och sällan definitionsmässigt är ömsesidigt uteslutande av varandra. Dessa kategorier har jag därför slagit ihop till en gemensam kategori vid analys av resultaten som jag kallar ”Nyhetsartiklar”.

6.4. Etik

Då det empiriska materialet i denna studie inte baseras på enskilda människor finns det inga etiska hänsyn jag behöver ta i syfte att skydda personlig integritet. I förhållande till vetenskapsrådets etiska koder (Vetenskapsrådet, 2011), är det i synnerhet öppenheten med metod och källmaterial som jag behöver garantera. För att uppnå detta har jag varit mån om att redovisa källorna för litteratur och teoretiska utgångspunkter. Jag redovisar varje steg vid insamling och analys av det empiriska materialet i syfte att studien ska kunna reproduceras med samma resultat av någon annan person.

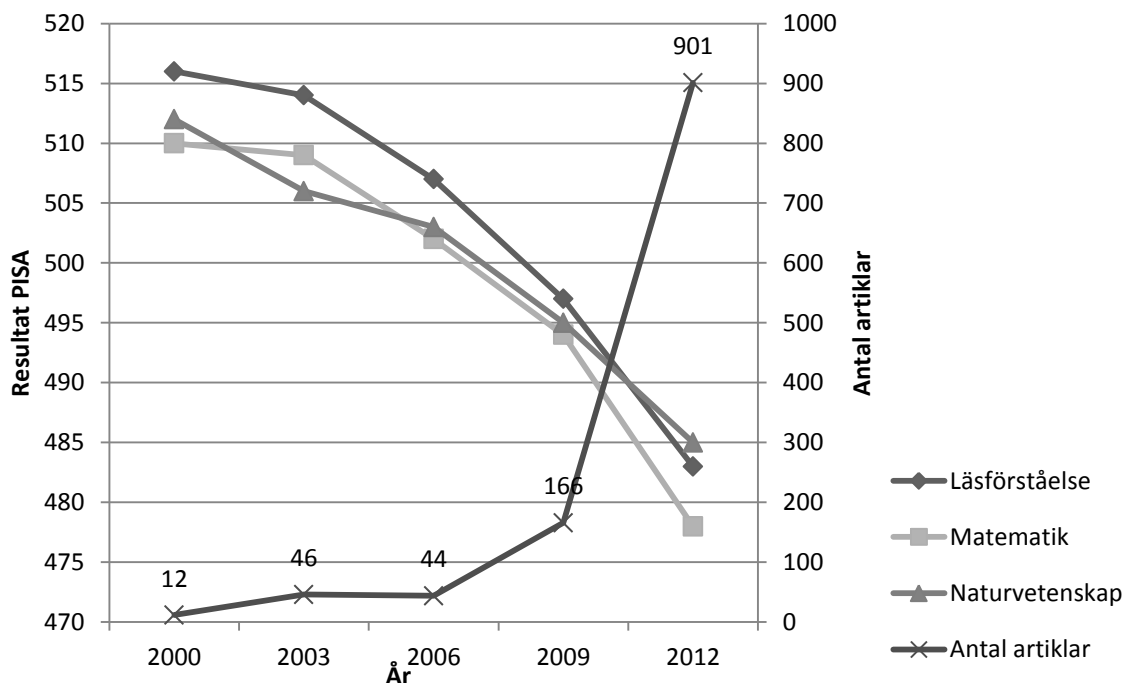
7. Resultat och Analys

7.1. Frågeställning 1: Negativitet

7.1.1 Negativitet och omfattning av artiklar

Den fråga som har ställts är hur sambandet mellan resultat i PISA över tid i Sverige och omfattningen av tryckta mediers reaktion på detta ser ut. I Figur 5 redovisas resultatet över det totala antalet publiceringar i förhållande till Sveriges PISA-resultat och i Figur 6 redovisas trenden för publicering månad för månad under det tidsintervall som har avgränsats. Detta intervall är två månader innan publicering till och med fyra månader efter att varje års PISA-rapport har offentliggjorts.

Figur 5 Sveriges Resultat i PISA-undersökningen (index) i jämförelse med antal publicerade nyhetsartiklar 2000-2012 (antal)

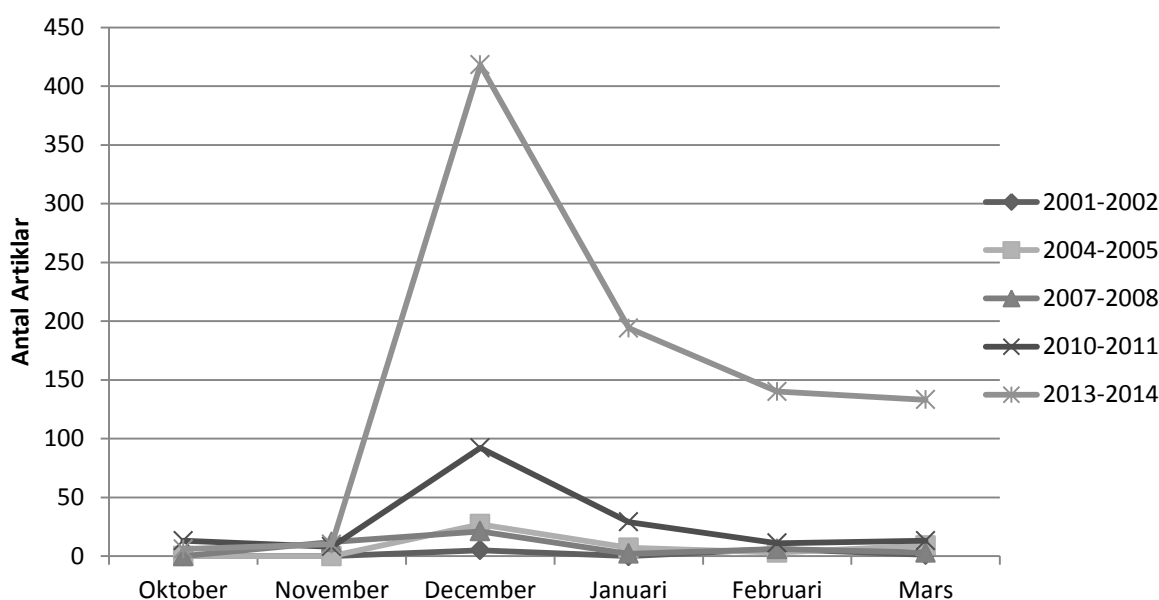

Ser vi till större delen av 2000-talet ligger antalet artiklar lågt, varefter det sker ett ökat intresse efter PISA-2009 som tilltar i styrka efter PISA-2012. Efter första omgången av PISA gav resultaten upphov till 12 artiklar (Figur 5). Vid intervallet 2004-2005 ökade antalet till 46, vilket kan ses som en liten nominell ökning men en stor proportionell ökning. Under 2007-2008 minskade antalet artiklar med två och gick ner till 44 st. Efter 2009 års PISA (2010-2011) sker det en ökning av antalet artiklar, vilka i detta intervall uppgår till 166 stycken. Efter 2012 års PISA-rapport (2013-2014) ökade antalet ytterligare till 901.

En bivariat regressionsanalys av det uträknade medelvärdet av PISA-resultaten för respektive år och antalet artiklar ger ett R^2 -värde på 0,82 vilket innebär att 82 % av artiklarnas ökning förklaras av resultaten i PISA. Effekten av den oberoende variabeln medelresultat på den beroende variabeln antal artiklar är -27 med signifikansvärdet $p < 0.05$. För varje poängs sänkning i PISA förväntas alltså antalet artiklar öka med 27 stycken. Hypotesen att negativitet

är av betydande vikt för nyhetsvärdering får därmed anses vara stärkt och förklarar en betydande del av PISA-resultatens genomslag i tryckta medier. Samtidigt måste denna statistiska uträkning förhållas till kritiskt då variationen av artiklar mellan 2003 och 2006 är -2 och mellan 2009 och 2012 är 735. Något annat än den rena resultatsiffran bör ha förklaringsvärde. Det ska noteras att poängskalan i PISA-studien skapats i syfte att vara relativ och jämföra i förhållande till OECDs genomsnittliga resultat, (till skillnad från samtliga deltagande länders genomsnittliga resultat). 2009 var första året Sverige gick under medelvärdet. Detta innebär att man kan anta att det finns en tröskeeffekt, då Sverige inte bara sjunker i poäng utan även sjunker från att vara ovanför genomsnittet till att vara under det. Kan detta förklara ökningen av artiklar mellan åren 2006-2009? Å andra sidan, hade det funnits en tröskeeffekt borde ökningen vara större mellan dessa år och inte fortsätta öka i den omfattning som sker till 2012.

Figur 6 Publicerade artiklar månadstrend 2001-2014 (antal)

En analys av månadstrenderna visas i Figur 6. Artiklarna inom årsintervallen visar att alla år följer samma trend, den största mängden artiklar publiceras när PISA-rapporterna presenteras i december. Den visar också att tidsintervallen som studien avgränsat är relevanta. Efter 2006 års PISA syns en jämn fördelning av artiklar mellan november och december vilket förklaras av att rapporten presenterades mot slutet av november, vilket gör att kurvan startar tidigare. Efter 2006 ligger antalet artiklar kvar på samma nivå i november varefter det ökar i december till 92 (2010-2011) och 418 (2013-2014). Under det sista intervallet ser kurvan dessutom ut att stabilisera sig strax under 140 artiklar per månad, medan det under övriga år går ned till runtomkring 10 artiklar. I teoretiskt perspektiv visar denna trend på att aktualitetskriteriet inom nyhetsvärderingsteori (Strömbäck, 2009) kan spåras. Ju närmare i tid en händelse är, vilket i detta fall är tillfället för publicerandet av PISA-rapporten, desto större utrymme får den. Frågan som återstår i förhållande till aktualitet är varför PISA-2012 stabiliserar sig på en proportionerligt högre nivå än vad de andra PISA-rapporterna har gjort?

7.1.2 Internationell jämförelse

En jämförelse med Elstads undersökning i Norge (2012), som omfattade efterspelet av PISA 2000-2009 görs, då denna studie är mycket lik den här i metod och urval. Norges resultat i

PISA låg omkring medelvärdet för OECD initialt, sjönk sedan under två omgångar för att sedan bryta den negativa trenden med en liten uppgång till 2009. Efter PISA-2000 var det knappt någon reaktion alls i Norge vilket är likvärdigt med de svenska resultaten, trots att Norges poäng var sämre än Sveriges. Utvecklingen därefter var en stadig ökning av artiklar fram till deras bottennotering 2006 (222 artiklar), en trend som vände vid de bättre resultaten under 2009 som genererade 171 artiklar. Vid en jämförelse med Sverige går det att se några intressanta skillnader, det bör noteras att antalet artiklar inte är jämförbar då den norska studien innehöll ett större urval av tryckta medier. Jag väljer ändå att redovisa Elstads siffror för att jämföra trender. Trots att Sverige hade en liknande trend i PISA-resultat som Norge, var antal artiklar i press efter PISA-2003 och PISA-2006 fler i Norge än i Sverige. En förklaring kan vara att Norge under dessa år låg strax under OECD-genomsnittet medan Sverige låg över det, varför reaktionen i norska medier blev kraftigare. Under 2009, när Norge vände sin resultatrend och gjorde resultat i PISA som var på 2000 års nivå, minskade antalet artiklar till 171. Efter PISA-2009 fortsatte Sverige sin negativa trend i resultat och hade också en ökning av antalet artiklar, som uppgick till 166. Det är framförallt tre skillnader som jag vill lyfta fram som intressanta vid jämförandet av dessa två resultat. Det första är längden av negativ trend, vilket för Sverige är fyra omgångar i rad, medan det i Norge var tre omgångar i rad. Det andra, som hänger ihop med föregående, är att PISA 2009 kunnat etablera sig ytterligare som institution, varför det för varje år, allt annat lika, skulle antas kunna generera större respons. Denna förklaring har däremot svårt att hantera det faktum att antal artiklar i Sverige låg på samma nivå mellan PISA-2003 och PISA-2006. Om etableringstiden för PISA som institution hade haft en påverkan borde rimligtvis antalet artiklar öka i svensk press mellan detta intervall. Å andra sidan är resultaten sämre i Sverige vid 2006, utan att för den delen artiklarna ökar. Det tredje är att Sverige passerar tröskelvärdet på 500 poäng i PISA-2009, vilket Norge gjorde redan vid PISA-2003.

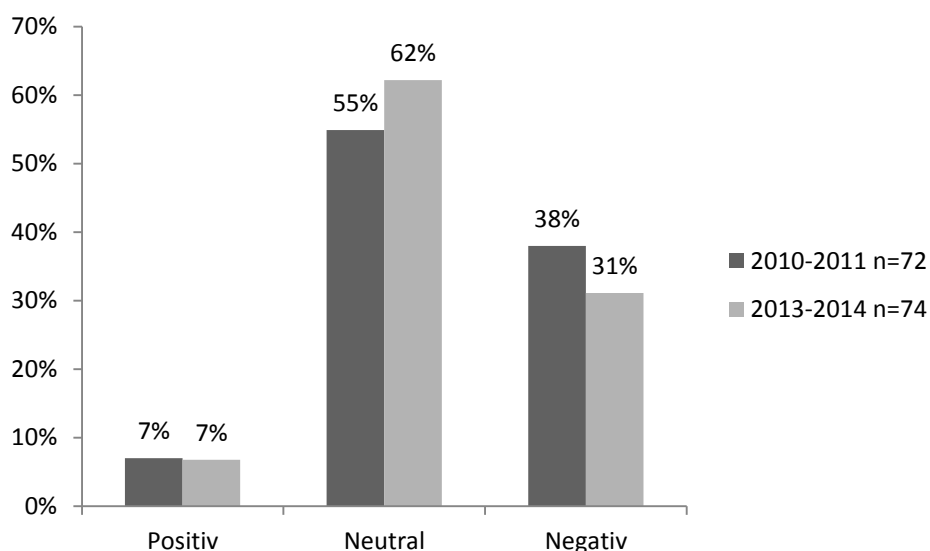
Vad som sedan hände i nyhetsbevakning när resultaten av PISA-2012 presenteras är att antalet artiklar ökar till 901. För detta saknas motsvarighet i den norska studien. Efter rapporten om PISA-2006 hade Tyskland över 900 artikelträffar med Pisa i någon av de sex största nationella dagstidningarna. Tyskland hade som tidigare beskrivits av bland andra Ertl (2006), haft en tidig PISA-chock redan år 2000. Då Tyskland klättrat i rankingen sedan denna omgång vore det intressant att se nyhetsbevakningens förändring, är nyhetsartiklar i Tyskland ökande eller minskande efter PISA-2012? Är PISA-2012 den omgång som gav Sverige sin PISA-chock? Motsvarande antal artiklar i Finland var 175 efter 2006 års PISA-studier. Detta är betydligt fler än i Sverige 2006 vilket är intressant då Finland konsekvent har noterat toppresultat i alla PISA-undersökningar så långt. Det förekommer inom nyhetsvärderingsteori att använda begreppet sensation istället för negativitet (Hvitfelt, 1989), Finland skulle kunna vara ett exempel på tillfälle där detta är motiverat. Då återstår frågan om det är ”sensationen” PISA eller ”negativiteten” PISA som förklarar genomslaget i svenska tryckta medier 2012?

Sammanfattningsvis konstaterar jag att det finns ett starkt stöd för att negativitet som kriterie för nyhetsurval har ett starkt samband med hur PISA-undersökningarna har publicerats i de tryckta medier som har undersökts. Det finns dock variationer som inte förklaras av negativitet, men hur mycket av denna variation som består i svårigheten av att bedöma hur negativ ett PISA-resultat egentligen är och svårigheten att bedöma andra faktorer gör att det faller utanför denna studies omfång att söka kunskap om.

7.2. Frågeställning 2: Negativity Bias

Vinklingen av artiklarna har både mätts genom att analysera rubrikerna för sig och artiklarnas texter för sig. Vinklingen av artikelrubriker beskrivs i Figur 7 och visar att andelen rubriker med positiv vinkel är 7 % 2010-2011 och 7 % under 2013-2014. Andelen neutrala är 55% respektive 62 % medan andelen negativa vinklingar är 38% under första intervallet och 31% vid det senare. Resultatet på detta är att andelen artikelrubriker i allmänhet tenderade att vara fler negativa efter PISA-2009 än efter PISA-2012. Eftersom medelvärdeskillnaderna är små blir ett χ^2 -testet inte signifikant eftersom detta test mäter medelvärdeskillnad mellan åren. Resultaten bör därför tolkas som att det inte finns någon statistiskt signifikant skillnad mellan åren.

Figur 7. Vinkling av artikelrubrik, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

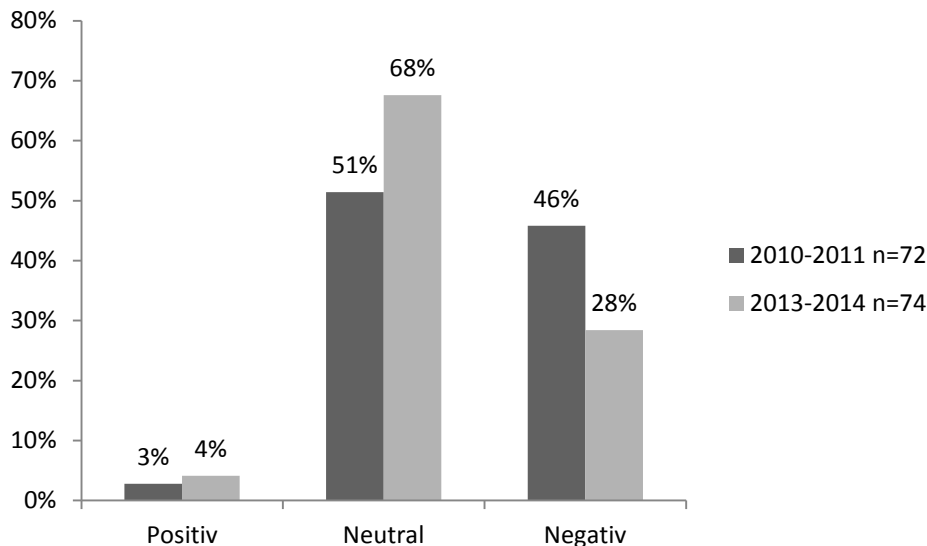

I Figur 8 på nästa sida visas vinklingen av artikeltexter där det framkommer samma trend. Marginella till antalet är de positiva vinklingarna som har 3 % respektive 4 % andel vid de olika intervallerna. De neutrala artiklarna består av 51 % under 2010-2011 och 68 % under 2013-2014. Avslutningsvis består de negativa artiklarna av 46 % vid det första intervallet och 28 % vid det senare. Då andelen förväntade artiklar som är positiva är mindre än fem för båda år utesluter jag dessa ur χ^2 -testet för att detta ska vara tillämpligt. Efter att alla positiva artikeltexter kodats om till "system missing" får jag ett χ^2 -resultat på $<0,05$. Därmed kan jag konstatera att resultatet på kategorierna neutral och negativ är signifikant.

Resultatet visar att andelen negativa artiklar är nära hälften av alla artiklar under perioden 2010-2011, medan andelen negativt vinklade artiklar under 2013-2014 är drygt en fjärdedel. Detta är svårtolkade resultat som visar att det finns skillnad i vinklingen av artikeltexter. Hypotesen att det skulle existera en Negativity Bias får inte stöd av dessa resultat. Vad skulle kunna förklara att negativiteten minskar i artikeltexterna? Kan det vara så att PISA-resultaten i sig var så dåliga i 2012 att de inte behövde förstärkas med värdeladdade ord i samma utsträckning som efter 2009? Finns det ett icke-linjärt samband vad gäller Negativity Bias? Den mest troliga anledningen till skillnaden av artikeltexter hittar vi om vi sneglar nedåt till Figur 13 (sid 32), som beskriver artiklarnas förhållande till PISA. En större andel av artiklarna

under 2013-2014 använder PISA som extern referens, vilket är beteckningen för artiklar som kastar in PISA-begreppet i förbifarten men där fokus ligger på något annat. När PISA som fenomen inte beskrivs, saknas också de värdeladdade ord som markerar negativitet i denna studie.

Figur 8 Vinkling av artikeltext, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

Resultatet av rubrikanalysen är också intressant. Rubriken är det som ska locka läsaren att fördjupa sig i texten och borde därmed kunna tänkas vara mer påverkad av logiken för Negativity Bias. Att det saknas en signifikant skillnad av medelvärde mellan åren ger vid handen två tolkningar. Det första är helt enkelt att Negativity Bias inte förekommer, det är något annat som förklarar likheten trots skillnad i PISA-resultat. Den andra tolkningen är att likheten av medelvärdet är ett stöd för att rubriksättningen påverkas av Negativity Bias, då den skiljer sig från vinklingen av artikeltexterna.

I förhållande till Dixon m fl. (2013), som är den enda studie som tidigare tittat på just Negativity Bias, framkommer resultat som liknar denna studies. I synnerhet Tyskland efter PISA-2006 som i antal artiklar är jämförbar med Sverige efter PISA-2012 framkommer att det är svårt att visa något stöd för Negativity Bias, men att andelen artiklar där PISA hänvisas till i sammanhang som inte är direkt knutna till skolan är mer omfattande än i de länder som har lägre antal artiklar innehållande PISA. Detta stärker förklaringen av att när PISA har blivit tillräckligt etablerad som begrepp, används det på ett sätt att graden av negativitet sjunker.

Schmidt (2004) beskriver att trots Sveriges relativt goda resultat framställdes dessa i pressen efter PISA-2000 som en skola i kris:

”In Sweden, on the other hand, the results of reading abilities are seen as an alarming threat to the country’s reading culture, although in an international comparison Sweden ranks an outstanding fourth in this regard.”
(Schmidt, 2004, s. 63)

Om jag tolkar mina resultat utifrån detta, vilket förvisso bör göras med viss försiktighet, framgår det att när resultaten var som allra bäst i PISA, framställdes det i medier som att

skolan var i kris. Om negativitet i mina artiklar är jämn trots att resultaten försämrats skulle detta innebära att graden av negativitet är förhållandevis konstant medan nyhetshändelsens negativitet varierar. Utifrån Westerståhls objektivitetsideal (Westerståhl, 1972) bör det, för att uppfylla kravet på opartiskhet, finnas en balans mellan å ena sidan partsinlagor vid nyhetsrapportering, å andra sidan en neutral position av journalisten. Detta kan leda till att nyheter framställs genom att lyfta fram olika sidor av en händelse i syfte att sträva efter opartiskhet trots att de olika aspekterna av en händelse varierar i tyngd. Detta skulle kunna innebära att vid nyhetsförmedling av PISA-resultaten, kommer samma balans mellan negativa, neutrala och positiva aspekter lyftas fram, oavsett hur negativa resultaten är i grunden. Vad som inte stämmer med Westerståhls objektivitetsideal är att det i denna studie huvudsakligen har jämförts artiklar som i sin helhet bedömts valens på, och där den eventuella balansen mellan åren innebär att andelen negativa artiklar är förhållandevis konstant. Westerståhls ideal innebär å andra sidan att artiklarna internt skall sträva efter neutralitet vilket skulle innebära en huvudsaklig neutral framställning vid bedömning av de enskilda artiklarna.

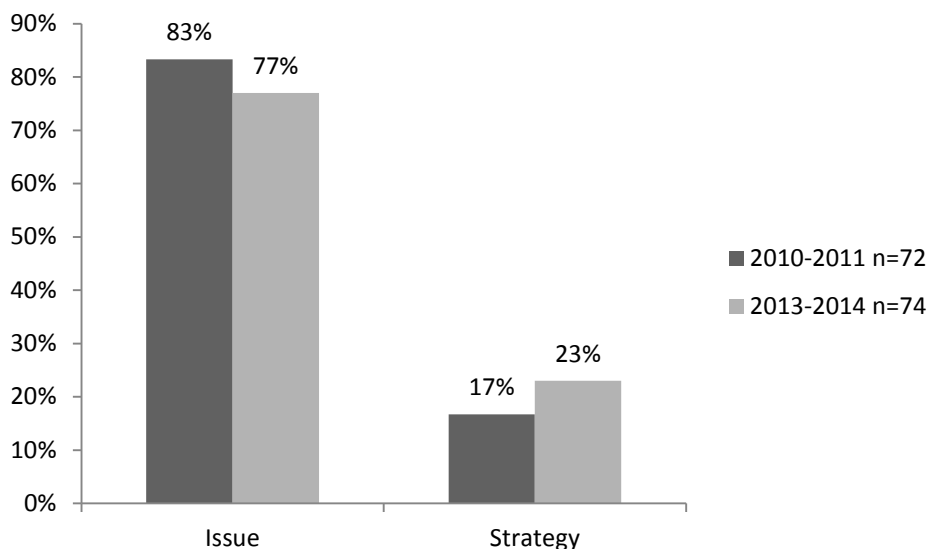
För att sammanfatta analysen av resultatet från frågeställning 2 - Finns det en Negativity Bias? - konstaterar jag att resultaten inte ger stöd åt hypotesen att studiens urval av medier vinklar resultaten sämre än vad de är. Däremot finner jag att det skiljer åt i deras vinkling av artikelrubrik och vinkling av artikeltext vilket reser frågor om huruvida Negativity Bias påverkar rubrik och text med olika effekt, och att nyhetshändelsens, i det här fallet PISA-resultatens grad av negativitet påverkar effekten av Negativity bias, där sämre resultat minskar effekten av Negativity Bias.

7.3. Frågeställning 3: Gestaltning

Frågeställning 3 - Hur gestaltas PISA och går det att se politiska reaktioner av gestaltningen i svenska tryckta medier? – Har undersökts i syfte att problematisera framställningen av PISA och om det går att spåra några effekter av skillnad i framställning av mediernas kommunikation om PISA.

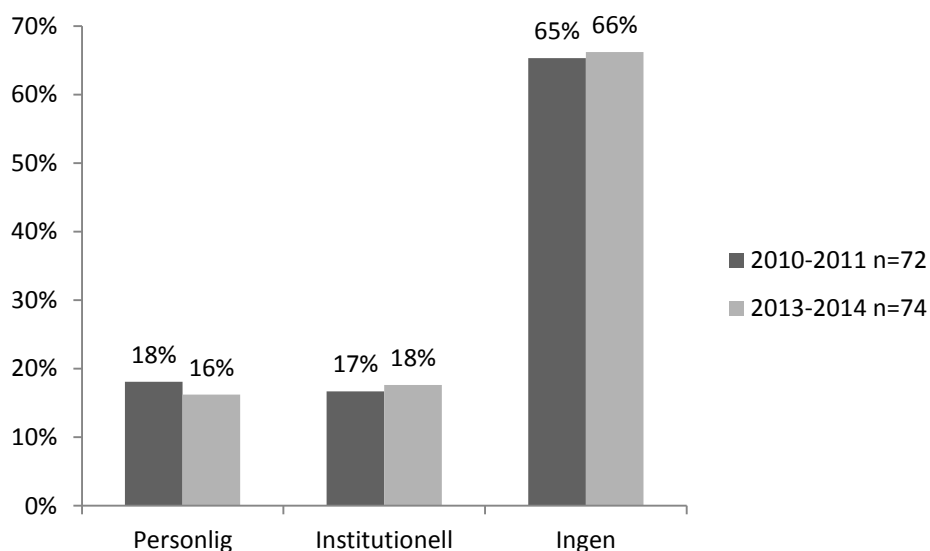
De tryckta mediernas artiklar har kategoriserats efter hur framställningen av politik om PISA fokuserar på strategier och politik som ett spel eller om det framställs som ett samtal om sakfrågor (V7). I Figur 9 nedan ser vi andelen artiklar som framställer politik som en strategi har ökat från 17 % 2010-2011 till 23 % under 2013-2014. Sakframställningen är för båda åren i en betydande majoritet. Chi²-testet visar att medelvärdeskilnaden mellan årtalen inte är signifikant, resultatet är därmed att tolka som att et inte finns någon säkerställd skillnad.

Figur 9 Gestaltning av politik, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

Ansvarsutkrävandet i artiklarna visas i Figur 10. I de flesta av de publicerade nyhetsartiklarna sker inget ansvarsutkrävande alls. Dessa står för 65 % 2010-2011 och 66 % 2013-2014. Andelen artiklar med personligt ansvarsutkrävande är marginellt större vid det första intervallet än det senare och vad gäller institutionellt ansvarsutkrävande sker det i lite större proportion under perioden 2013-2014. Chi²-testet för ansvarsutkrävande visar att medelvärdesskillnaden inte är signifikant mellan åren.

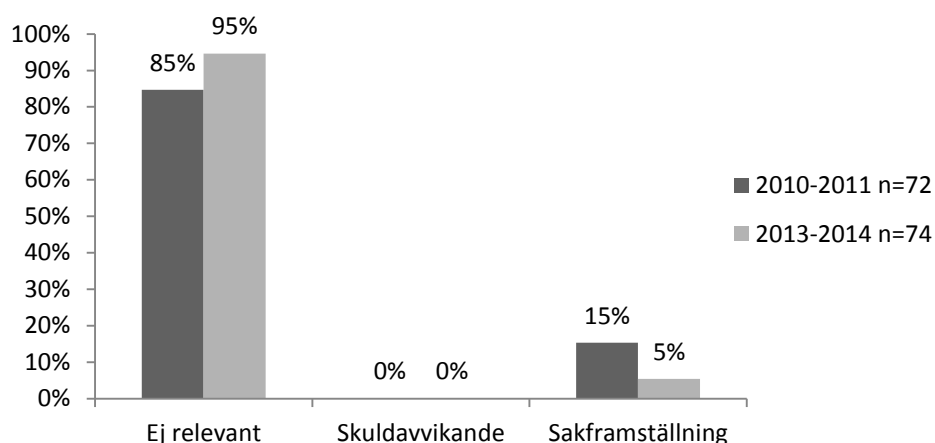
Figur 10 Ansvarsutkrävande i artiklar, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

Kommentarer från politiker var lägre i proportion till samtliga artiklar efter PISA-2012 än efter PISA-2009 vilket vi ser i Figur 11. Vad denna tabell visar är proportionen av debattinsändare från politiker under respektive år. Under just denna variabel utmärks båda av de två artiklar som publicerats likadana i de olika tidningarna Expressen, GT och

Kvällsposten, vilket innebär att andelen unika debattinsändare blir 9 % under 2010-2011. Vad som kan sägas är att andelen skuldavvikande inlagor enligt detta resultat är obefintlig. Detta innebär som påpekades under metodavsnittet inte att skuldavvikelse som fenomen saknas, bara att det inte sker i eget författade debattinsändare. Resultaten bör tolkas som att studiens urval av tryckta medier inte är någon arena för elitpolitikens ”Blame game” som beskrivs i (Hood, 2011) och (Elstad, 2012).

Figur 11 Kommentar från politiker, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

Många av nyhetsartiklarna rapporterade däremot under det första intervallet om Jan Björklunds uttalande vid den initiala presskonferensen då skolverket publicerade rapporten för PISA-2009 (Skolverket, 2010), att ”det tar lång tid att vända en oljetanker”. Denna typ av framställning är ett exempel på den skuldavvikelse som beskrivs av Hood (2011), dock har denna formulering uteslutits av vissa medier medan andra gör den till central varför det i förhållande till min metod och urval blir ett tecken på nyhetsurval snarare än av frekvensen på politiska reaktioner av mediers gestaltning

Vad som kan konstateras är att jag inte funnit några samband mellan gestaltning av politik som sakframställning eller strategiframställning och reaktioner från politisk elit. Ej heller mellan formen av ansvarsutkrävande och reaktion från politiker. Det innebär att jag inte hittar något stöd för att det skulle finnas några gestaltningseffekter av mediers framställning av Pisa resultaten utifrån en analys av Cappella och Hall Jamiesons (1996) teori om issue och strategy framing. Inte heller framstår ”Blame management” som någon fruktbar teoretisk utgångspunkt för politikens agerande i studiens medier. Vad gäller Blame Management är denna studies begränsningar till urvalet av medier och typen av handlingar från politiker sannolikt avgörande för resultatet och teorin i sig kan knappast varken ha styrkts eller försvagats av denna studie, bara att det inte sker i aktörernas egna debattinsändare. Cappella och Hall Jamieson genomförde sin undersökning av Issue och strategy framing i en kontrollerad miljö där försökspersonerna direkt påföljande påverkansmaterialet fick frågor om inställningar till materialet. Att studera gestaltningseffekter i verkligheten är kanske betydligt svårare då det inte går att kontrollera externa variabler i samma utsträckning. Dessutom är det möjligt att tidsintervall och andra avgränsningar varit för snäva för att studera denna effekt.

Elstad beskriver följande:

”When something goes wrong and the attention of the mass media is focussed on a failure, the question of who is to blame is inevitably just around the corner in terms of media dramatisation. Generally, the media are not satisfied until someone takes responsibility.” (Elstad, 2012, s. 16)

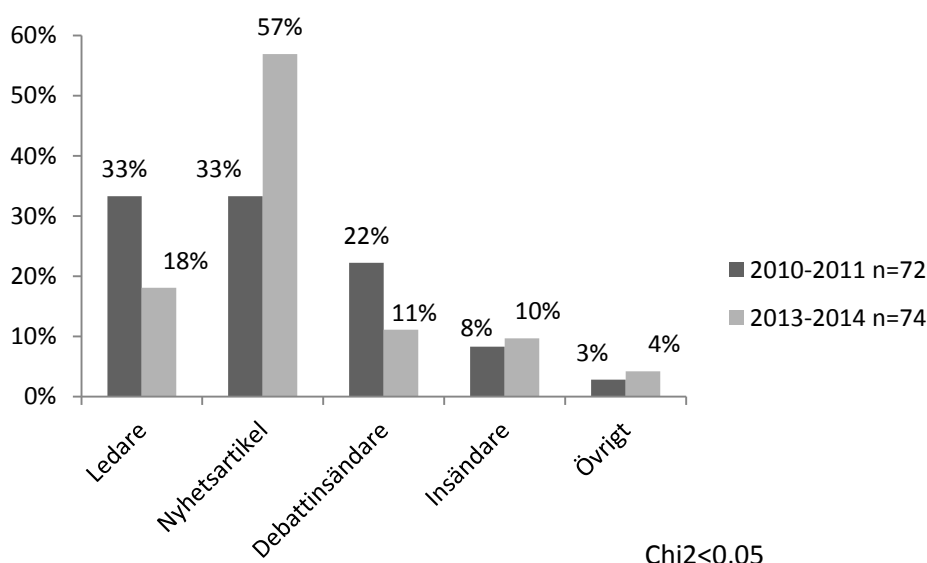
Författaren menar att mediedrevet jagar ansvarsutkrävande och nöjer sig först när de kunnat utse en syndabock. Detta är något som jag inte kunnat hitta stöd för i mina resultat. För det första förekommer ansvarsutkrävning i artiklarna oftast inte alls. För det andra förekommer ett institutionellt ansvarsutkrävande i lika hög utsträckning som personligt ansvarsutkrävande. Det institutionella ansvarsutkrävandet visar sig genom att artiklarna beskriver att skolan bär ansvaret, eller att politikerna borde göra något åt saken mm. Det personliga ansvarsutkrävandet rör sig närmast uteslutande om Jan Björklund som utbildningsminister. För det tredje finner jag inga exempel på att någon syndabock skulle ha utsetts. I flera fall återges okritiska reflektioner av Björklunds tolkning av PISA-resultaten, vilket närmast kan ses som motsatsen till ansvarsutkrävanden från medier.

Dixon m fl (2013) tolkar typskillnader av ansvarsutkrävande mellan deras studerade länder ur två aspekter, nationell journalistkultur och skolans byråkratiska struktur. Med en gnutta humor beskrivs karikatyrer av ländernas journalistkår. I Storbritannien, där journalister beskrivs som ”bloodhounds” sker det större personligt ansvarsutkrävande än tex i Frankrike, vars journalistkår beskrivs som ”literary philosophers”. Den finländska kåren intar något slags mellanting och beskrivs som ”Watchdogs with a conscience” (Dixon, o.a., s. 495). Den byråkratiska strukturen av skolan är betydelsefull då mer centralisering ökar det personliga ansvarsutkrävandet, då det går att urskilja enskilda maktpositioner. Dessa faktorer menar författarna är lika påverkande för det personliga syndabocksutkrävandet som PISA-resultaten i sig och tonvikten av negativitet i artiklarna.

Sverige har i detta perspektiv både ett centraliserat och decentraliserat skolsystem. Skolministern är frontfigur för det svenska skolsystemet, det finns dessutom en central läroplan och det sker återkommande centrala tester av elevernas kunskaper (nationella prov). Samtidigt är den dagliga skötseln av skolan decentraliserad och satt under kommunal förvaltning vilket gör att ansvarsfrågan blir mer diffus. Vad som karakteriserar Sveriges journalistkår är utanför denna studies omfång att bedöma, men att den svenska skolstrukturen pekar ut en central position, utbildningsministern, visar sig bland annat genom det närmast entydiga utkrävandet av ansvar från just denna positions innehavare när det sker ett personligt ansvarsutkrävande. Jag finner däremot inte något stöd för att detta påverkar typen av respons eller responsen överhuvudtaget från innehavaren av denna position.

Om vi tar ett större perspektiv på gestaltningens innebörd och tittar på utvecklingen av de båda årens artikelgenrer finner vi resultaten i Figur 12. De publicerade artiklarnas genre skiljer sig åt mellan de två undersökta intervallen, Chi²-testet visar att skillnaderna är signifikanta på 95 %-nivå. Proportionerna av ledartexter och debattinsändare är högre under 2010-2011 på bekostnad av antalet nyhetsartiklar/analyserande artiklar. Proportionen av allmänhetens insändare är likvärdig och andelen övrigt är marginell under båda åren.

Figur 12 Genre, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

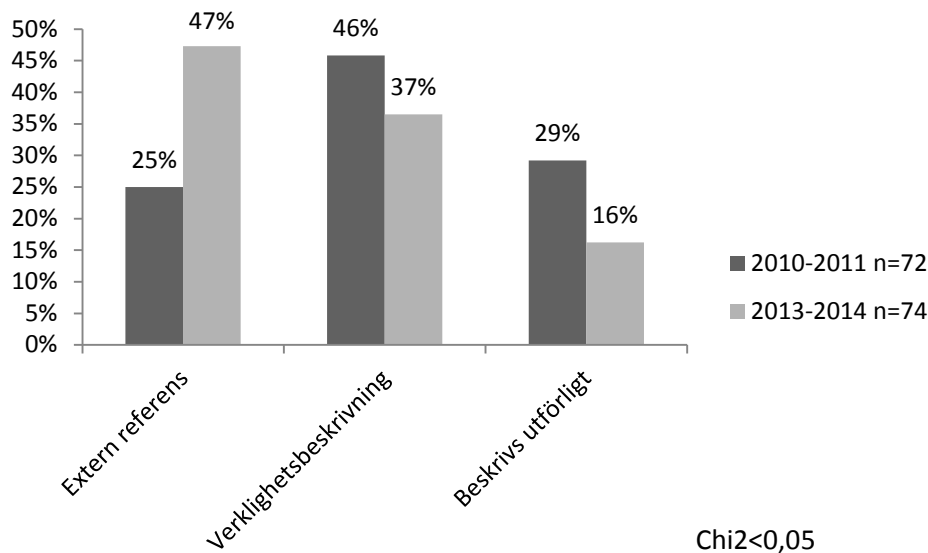

Hur ska vi då tolka dessa resultat? Då skillnaderna visar att andelen nyhetsartiklar ökar vid det senare intervallet på bekostnad av andelen ledare och debattinsändare kan jag dra slutsatsen att de politiska kommentarerna är mer konstanta än vad nyhetsartiklarna är. I det fall man utgår från att ledarartiklar och debattinsändare är mer politiska och nyhetsartiklar inte är det. Detta är i sig något som kan diskuteras, jag tar utgångspunkten att de åtminstone är öppna politiska och att nyhetsartiklar i högre grad har som ideal att vara objektiva (Jmf Westerståhl, 1972 och Strömbäck, 2009). Dessa resultat, även om de inte kan göras någon generalisering av bara en studie, pekar på att ju sämre nyhetshändelsen är (PISA-resultat), desto blir andelen nyhetsartiklar på bekostnad av andelen ledare och debattinsändare. Detta leder till att nyhetshändelsen blir mindre politisk och mer saklig då nyhetsartiklarnas kan tänkas sträva efter objektivitet medan ledarartiklar och debattinsändare uttryckligen är politiska. I jämförelsen av artikeltexternas vinkling (Figur 8) där andelen neutrala artiklar ökar efter PISA-2012 trots att resultaten är sämre. Däremot ska det poängteras att antalet ledare och debattinsändare sannolikt är betydligt fler påföljande PISA-2012 då antalet artiklar som urvalet baseras på är 492.

I artiklarnas förhållande till PISA-resultaten finner jag också skillnader mellan de båda åren. En skillnad som vid Chi²-test är signifikant på 95% nivå. I Figur 13 ser vi att andelen artiklar som ingående behandlar och/eller analyserar PISA-resultaten (beskrivs utförligt) var betydligt större till proportionerna under 2010-2011. Andelen artiklar som använder PISA som verklighetsbeskrivning i syfte att stödja en argumentation var också större under 2010-2011. Däremot var andelen artiklar som bara omnämmer PISA i förbifarten eller som egentligen handlar om någonting annat betydligt större under 2013-2014. Detta innebär att PISA tas upp i många fler sammanhang, än när det bara handlar om skola i synnerhet. PISA kan ibland kastas in lite här och där. Vilket innebär att PISA kan sägas ha fått ett genomslag som begrepp bland allmänheten, då tidningarna när de använder begreppet inte bryr sig om att förklara innebörden av den eller att den används som allmänkunskap i förbifarten. På motsvarande vis

diskuteras det av Dixon m fl. (2013, ss. 489-490) att detta fenomen kunde ses i Tyskland, men varken i Finland, Frankrike eller Storbritannien.

Figur 13 Artiklarnas förhållande till PISA, jämförelse 2010-2011 med 2013-2014

För att sammanfatta resultatanalysen för frågeställning 3 betonas att jag inte funnit något stöd för att gestaltningen av PISA-undersökningen i studiens urval av medier har effekt på reaktionerna hos ansvariga politiker. Däremot är andelen nyhetsartiklar i förhållande till politiska artiklar större under perioden 2013-2014 vilket pekar på att den allmänna gestaltningen av PISA sammantaget kan antas vara mer saklig under denna period. Detta innebär att ju mer negativ nyhetshändelsen är desto sakligare kan nyhetstäckningen av ämnet vara.

8. Avslutande diskussion

8.1. Åter till syfte och samhällsproblem

Syftet med studien var att undersöka ifall omfattningen och karaktären av mediernas rapportering om PISA-fenomenet påverkas av logik för nyhetsvärdering och artikelframställning, och om denna framställning påverkar politikernas reaktioner i media. Jag har kunnat visa att frekvensen av artiklar har ett samband med resultatet i PISA-undersökningen. Fler artiklar följer sämre resultat och logiken om negativitet som nyhetsvärderingskriterium får stöd. Jag har inte funnit stöd för min andra hypotes, att media vinklar nyheter sämre än vad som är befoget av nyhetshändelsen. Däremot visar resultaten att det finns skillnader mellan vinklingen av artikelrubrik och artikeltext. Den tredje frågeställningen som undersöker förhållande mellan gestaltning av PISA och reaktioner från politiker visar inga tendenser att så skulle vara fallet. Däremot går det att tolka resultat som att ju fler artiklar som publiceras om en nyhetshändelse desto sakligare blir rapporteringen, då andelen nyhetsartiklar i förhållande till andelen opinionsbildande artiklar ökar.

Den sammanfattande slutsatsen är att det finns ett samband mellan Sveriges resultat i PISA-undersökningen och omfattningen i media då nyhetsvärdet av dåliga resultat är större än goda resultat. Däremot kan jag inte finna något stöd för att medierna genom medielogik eller gestaltningsprocesser skulle förändra beteende hos politiker. Genom att utgå från tre olika perspektiv av PISA-undersökningens genomslag i tryckta media har jag fördjupat förståelsen för hur omfattning och framställning av PISA som begrepp har utvecklats över tid i svenska tryckta media. Resultaten visar även vilken föränderlighet som råder i omfattning och innehåll av medias rapportering och bevakning av PISA-resultaten över tid. Detta är något som inte kommer fram i andra studier tex (Pettersson, 2008), (Schmidt, 2004) eller (Dixon, o.a., 2013). I ljuset av min studie framstår mediereaktionen efter PISA-2000 som den beskrivs av (Pettersson, 2008), som överdriven, då ett förhållandevis litet antal publicerade artiklar tillåts representera flera olika faser där kampen om tolkningsföreträde efterföljs av användandet av PISA som nulägesbeskrivning.

Kanske är det just detta som har varit studiens främsta behållning, genom att ta ett kvantitativt grepp på ett område som tidigare i huvudsak studerats kvalitativt, framstår tidigare forskning i nya perspektiv. Detta skall alltså ses som ett stöd för den kompletterande funktionen av kvalitativa och kvantitativa angreppssätt för förståelsen av samma forskningsproblem.

Vad vi inte minst har kunnat konstatera i denna studie är i vilken omfattning PISA har gjort intåg i de svenska tryckta mediernas arena till dags dato. Vikten av att förstå hur PISA-undersökningarna påverkar svensk skola och därmed läraryrket går knappast att underskatta. På tolv år har PISA gått från att vara något som nämns och diskuteras i liten omfattning till att fylla spaltmeter i mediebrusets hårda konkurrens. Förståelsen för PISA och hur den påverkar svensk skola är därmed av stort intresse. Med denna studie har kunskaper om hur PISA har blivit ett begrepp på allas läppar genom omfattning och karaktär i tryckta media fördjupats och problematiserats. Dessutom har jag kunnat visa att negativitet i förhållande till PISA som den uttrycker sig i medierna inte följer resultaten i PISA vilket innebär att medierna som arena är ett intressant studieobjekt i syfte att förstå hur PISA-resultaten införlivas i svensk politisk policy.

8.2. Vidare forskning

Det finns flera tänkbara vägar för att följa de spår som resultaten från den här studien pekar på. Det första är att undersöka PISAs-förändrade genomslagskraft i förhållande till den

kraftigt ökande omfattningen av publicerade artiklar. Den andra uppföljningen är att undersöka vem som egentligen har dagordningsmakt över innehållet i tidningarna som ankommer PISA. Den här studien visar att de flesta nyhetsartiklar produceras vid PISA-rapporternas publicerande, men är det medierna som skapar nyheterna eller är medierna beroende av andra aktörer, till exempel politiker eller annan elit, för att upprätthålla ett nyhetsvärde av PISA? Vad kan förklarar att artiklar som innehåller PISA stabiliseras på en proportionellt sett högre nivå efter PISA-2012? Som jag tidigare beskrivit framstår mediedebatten i Pettersson (2008) efter PISA-2000 som omfattande. Eftersom min studie sätter Pettersson (2008) i ett annat perspektiv vad gäller frekvensen av artiklar, som ökat kraftigt till PISA-2012, skulle det vara fruktbart att göra motsvarande kvalitativ analys av mediedebatten som Pettersson, men i jämförande perspektiv mellan åren. Vad har förändrats i debatten? Går debatten igenom samma faser? Hur påverkas PISA av det massiva tryck av artiklar som karakteriserar reaktionen i medier efter PISA-2012? Vad som också vore intressant i syfte att nyansera genomslaget av PISA är att undersöka hur stor del av nyhetsmedier eller politiska uttalanden som handlar skolpolicy där PISA refereras. I den här undersökningen har jag bara tittat på artiklar som innehåller begreppet PISA. Hur stor andel av den totala skoldebatten refereras till PISA i? Har PISA intensifierat skoldebatten eller har den bara införlivats korta perioder när dess publicering varit aktuell?

Det finns många vägar att vandra i PISA-undersökningarnas kölvatten och vi lär inte ha sett det sista av varken PISA-rapporter, PISA-debatter eller akademisk PISA-litteratur. Kanske har de bara börjat.

Peace out.

Litteraturförteckning

- Baudrillard, J. (1983). *Simulations*. New York: Semiotext(e).
- Benveniste, L. (2002). The Political Structuration of Assessment: Negotiating State Power and Legitimacy. *Comparative Education Review*, 46(1), 89-118.
- Bieber, T., & Martens, K. (2011). The OECD PISA Study as a Soft Power in Education? Lessons from Switzerland and the US. *European Journal of Education*, 46(1), 101-116.
- Breakspear, S. (2012). The policy impact of PISA: An exploration of the normative effects of international benchmarking in school system performance. *OECD Education Working Papers*, 71.
- Campbell, V. (2004). *Information Age Journalism*. New York: Oxford University Press.
- Cappella, J. N., & Jamieson, K. (1996). News Frames, Political Cynicism, and Media Cynicism. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 546, 71-84.
- Carragee, K. M., & Roefs, W. (2004). The Neglect of Power in Recent Framing Research. *Journal of Communication*, 54(2), 214-233.
- Cramer, P. A. (2011). *Controversy as News Discourse*. Dordrecht; New York: Springer.
- Dixon, R., Arndt, C., Mullers, M., Vakkuri, J., Engblom-Pelkkala, K., & Hood, C. (2013). A lever for improvement or a magnet for blame? Press and political responses to international educational rankings in four EU countries. *Public Administration*, 91(2), 484-505.
- Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2011). *Statistisk verktygslåda*. Lund: Studentlitteratur.
- Egelund, N. (2008). The value of international comparative studies of achievement – a Danish perspective. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 15(3), 245-251.
- Ekengren, A.-M., & Hinnfors, J. (2012). *Uppsatshandbok* (Vol. 2:1). Lund: Studentlitteratur.
- Elstad, E. (2012). Pisa Debate and Blame Management Among the Norwegian Educational Authorities: Press Coverage and Debate Intensity in the Newspapers. *Problems of Education in the 21st Century*, 48, 10-22.
- Ertl, H. (2006). Educational standards and the changing discourse on education: the reception and consequences of the PISA study in Germany. *Oxford Review of Education*, 32(5), 619-634.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4:1 uppl.). Vällingby: Norstedts Juridik AB.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news the presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64-90.
- Golding, P., & Elliot, P. R. (1979). *Making the news*. London; New York: Longman.
- Grek, S. (2008). *PISA in the British media: leaning tower or robust testing tool?* Edinburgh: CES Briefing No. 45.
- Grek, S. (2009). Governing by numbers: the PISA 'effect' in Europe. *Journal of Education Policy*, 24(1), 23-37.
- Gruber, K. H. (2006). The German 'PISA-shock': some aspects of the extraordinary impact of the OECD's PISA study on the German education system. i H. Ertl (Red.), *Cross-national Attraction in Education - Accounts from England and Germany* (ss. 195-208). Oxford: Symposium Books.

- Gustafsson, J.-E. (2008). Effects of International Comparative Studies on Educational Quality on the Quality of Educational Research. *European Educational Research Journal*, 7(1), 1-17.
- Hood, C. (2011). *The Blame Game: Spin, Bureaucracy, and Self-Preservation in Government*. Princeton: Princeton University Press.
- Hvitfelt, H. (1985). *På första sidan: En studie i nyhetsvärdering*. Stockholm: Beredskapsnämnden för Psykologiskt Försvar.
- Hvitfelt, H. (1989). *Nyheter och verkligheten: Byggstenar till en teori*. Göteborg: Göteborgs Universitet Journalisthögskolan.
- Kreiner, S., & Christensen, K. B. (2014). Analyses of model fit and robustness. A new look at the PISA scaling model underlying ranking of countries according to reading literacy. *Psychmetrika*, 79(2), 210-231.
- Kroon, Å. (2001). *Debattens dynamik: Hur budskap och betydelser förvandlas i meidebatter*. Linköping: Linköping Studies in Arts and Science 227.
- Kullenberg, C. (2012). *The Quantification of Society - A Study of a Swedish Research Institute and Survey-based Social Science*. Gothenburg: Department of Philosophy, Linguistics, and Theory of Science, University of Gothenburg.
- Lundgren, U. P. (2011). Pisa as a political instrument. i M. A. Pereyra, H.-G. Kotthoff, & R. Cowen (Red.), *PISA under Examination - Changing Knowledge, Changing Tests, and Changing Schools* (ss. 17-30). Rotterdam: Sense Publishers.
- McQuail, D. (2000). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage Publications.
- Nilsson, Å. (2000). Kvantitativ innehållsanalys. i M. Ekström, & L. Larsson (Red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap* (ss. 111-139). Lund: Studentlitteratur.
- OECD. (2001). *Knowledge and Skills for Life: first results from PISA 2000*. Paris: OECD.
- OECD. (2014). *PISA 2012 Results: Creative Problem Solving: Students' Skills in Tackling Real-Life Problems (Volume V)*. PISA. OECD Publishing.
- Pettersson, D. (2008). *Internationell kunskapsbedömning Internationell kunskapsbedömning*. Uppsala Studies in Education No 120, Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala: Uppsala universitet.
- Pettersson, D. (2010). Internationella kunskapsmätningar och deras funktioner. i C. Lundahl, & M. Folke-Fichtelius (Red.), *Bedömning i och av skolan - praktik, principer, politik* (ss. 259-274). Lund: Studentlitteratur.
- Reinacker, L., & Stray Jørgensen, P. (2002). *Att skriva en bra uppsats*. Malmö: Liber.
- Ringarp, J., & Rothland, M. (2010). Is the Grass always Greener? The Effect of the PISA Results on Education Debates in Sweden and Germany. *European Educational Research Journal*, 9(3), 422-430.
- Román, H. (2010). Tre partiers bedömningspolitik 1990-2007. i C. Lundahl, & M. Folke-Fichtelius (Red.), *Bedömning i och av skolan - praktik, principer, politik* (ss. 201-220). Lund: Studentlitteratur.
- Sandstig, G. (2014). Kommunikationens av produktionens princip på bekostnad av det civilas? *Nordic Political Science Association Conference 2014, NOPSA*. Göteborg.
- Schmidt, G. (2004). Reactions of Participating Countries as Reflected in Their Press. *European Education*, 35(4), 58-69.
- Skolverket. (2001). *Rapport 209- PISA 2000 Svenska femtonåringars läsförmåga och kunnande i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2004). *Rapport 254- PISA 2003 - svenska femtonåringars kunskaper och attityder i ett internationellt perspektiv*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2007). *Rapport 306- PISA 2006 - 15-åringars förmåga att förstå, tolka och reflektera - naturvetenskap, matematik och läsförståelse*. Stockholm: Skolverket.

- Skolverket. (2010). *Rapport 352- Rustad att möta framtiden? PISA 2009 om 15-åringars läsförståelse och kunskaper i matematik och naturvetenskap*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013). *Rapport 398- PISA 2012 - 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. Stockholm: Skolverket.
- Strömbäck, J. (2009). *Makt, Medier och Samhälle - En Introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag.
- Stukat, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Takayama, K. (2008). The politics of international league tables: PISA in Japans achievement crisis debate. *Comparative Education*, 44(4), 387-407.
- Takayama, K. (2010). Politics of Externalization in Reflexive Times: Reinventing Japanese Education Reform Discourses through "Finnish PISA Success". *Comparative Education Review*, 54(1), 51-75.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1986). Rational Choice and the Framing of Decisions. *The Journal of Business*, 59(4), 251-278.
- Westerståhl, J. (1972). *Objektiv Nyhetsförmedling*. Göteborg: Akademiförlaget.
- Vetenskapsrådet. (2011). *Rapport 1:2011 God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Wiklund, M. (2006). *Kunskapens fanbärare. Den goda läraren som diskursiv konstruktion på en mediearena*. Örebro Studies in Education 17. Örebro: Örebro Universitet.

Appendix 1 Förteckning över tryckt press (F1)

Förteckning över tryckt press till frågeställning 1:

Aftonbladet
Borlänge Tidning
Borås Tidning
Dagens Nyheter
Expressen
Falun Kuriren
GT
Göteborgs-Posten
Helsingborgs Dagblad
Kvällsposten
Markbladet
Mora Tidning
Nerikes Allehanda
Nordsverige
Svenska Dagbladet
Sydsvenskan
Södermanlands Nyheter
Södra Dalarnes Tidning
Västerbottens mellanbygd
Västerbottens-Kuriren
Västerbottningen
Östersunds-Posten

Appendix 2 Kodschema Innehållsanalys

Kodschema Kvantitativ innehållsanalys PISA

V1: År	1=2010-2011	2=2013-2014				
V2: Månad	1=Okt	2=Nov	3=dec	4=Jan	5=feb	6=mar
V3: Dag	1-31					
V4: Medium	1=DN 5=AftonBl	2=SvD 6=Express	3=GP 7=GT	4=SydS 8=KvP		
V5: vinkling Rubrik	1=positiv	2=neutral	3=negativ			
V6: vinkling Text	1=positiv	2=neutral	3=negativ			
V7: Gestaltning	1=sak	2=strategi				
V8: Ansvarsutkrävande	1=Personlig	2=Institutionell	3=EJ			
V9: Replik från Politiker	1=Skuldavvikande 3=Sakframställning	2=Ingen kommentar 0=ingen relevans				
V10: Genre	1=Ledare	2=Nyhetsart	3=Analytisk	4=Debatt-ins	5=Insändare	6=övrigt
V11: Artikelns förhållande till PISA-	1=Extern referens 3= Beskrivs utförligt	2=Verklighetsbeskrivning				